

Ижрочи:

giz Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Ўзбекистон Республикаси
Ташқи иқтисодий
алоқалар, инвестициялар
ва савдо вазирлиги

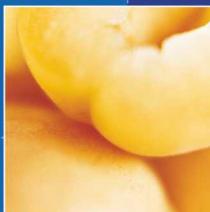
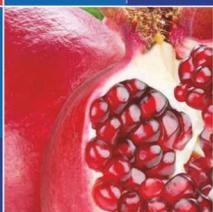
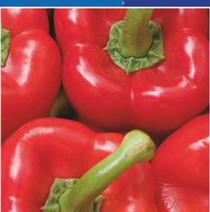
«O'ZSTANDART»
Agentligi

Uzbekistan

ЕВРОПА ИТТИФОҚИ МАМЛАКАТЛАРИ БОЗОРЛАРИГА ҚАНДАЙ ҚИЛИБ ЭКСПОРТ ҚИЛИШ КЕРАК

мева-сабзавот
маҳсулотлари
мисолида

Тошкент
2015

Ижрочи:
giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Ўзбекистон Республикаси
Ташқи иқтисодий
алоқалар, инвестициялар
ва савдо вазирлиги

«O'ZSTANDART»
Agentligi

Uzbekistan

ЕВРОПА ИТТИФОҚИ МАМЛАКАТЛАРИ БОЗОРЛАРИГА ҚАНДАЙ ҚИЛИБ ЭКСПОРТ ҚИЛИШ КЕРАК

(мева-сабзавот маҳсулотлари мисолида)

УЎК 339.564.2
КБК 65.428(5Ў)
Б86
Ботирова Д.

Европа Иттифоқи мамлакатлари бозорларига қандай қилиб экспорт қилиш керак (мева-сабзавот маҳсулотлари мисолида) / Д. Ботирова, Г. Каххарова, Д. Акбаров. – Тошкент, 2015. – 66 б.

КБК 65.428(5Ў)

Тузувчилар:

Динара Ботирова, Гузаль Каххарова, Дилшод Акбаров

Қўлланма Германия халқаро ҳамкорлик жамиятининг (GIZ) «Марказий Осиёда минтақавий савдога кўмаклашиш» Дастури ва БМТ Тараққиёт Дастурининг Финляндия ҳукумати томонидан молиялаштирилладиган «Савдо ривожланишига кўмаклашиш» лойиҳаси кўмагида «Ўзстандарт» Агентлигининг «Маҳсулотларни экспорт қилишга кўмаклашиш Бюроси» томонидан тайёрланди.

Қўлланмани ишлаб чиқишда ЕИ экспортни қўллаб-қувватлаш хизматининг Export Helpdesk (www.exporthelp.europa.eu) сайтида тақдим этилган маълумотдан фойдаланилди.

Қўлланманинг электрон версиясини «Ўзстандарт» агентлигининг Интернет тармоғидаги www.standart.uz сайтидан ва Ўзбекистондаги БМТ Тараққиёт Дастурининг www.uz.undp.org сайтидан олиш мумкин.

Ушбу нашрда баён этилган қарашлар ва хулосалар фақат тузувчиларнинг нуқтаи назарини ифодалайди ҳамда Ўзбекистондаги БМТ Тараққиёт Дастурининг расмий нуқтаи назари ҳисобланмайди.

Муҳаррир: У.Раджабова

Нашриёт лицензияси АИ № 263 от 31.12.2014

Босишга рухсат этилди 00.00.2015. Бичимчи 60x84 1/16.

«Arial» гарнитураси. Офсет босма усулида босилди. Босма табоғи 4,1.

Нашр табоғи 3,8. Буюртма № _____. Адади xxx нусха.

«BAKTRIA PRESS» МЧЖ Нашриёт уйи

100000, Ташкент, Буюк Ипак Йули мавзеси, 15-25

тел.: +998 (71) 233-23-84

_____ босмахонасида чоп этилди

Адрес: _____

Tel.: + 998 (71) xxx-xx-xx

© Германия халқаро ҳамкорлик
жамиятининг Дастури (GIZ), 2015

© БМТ Тараққиёт Дастурининг
Ўзбекистондаги ваколатхонаси, 2015

© Baktria press, 2015

ISBN 978-9943-4508-6-8

Мундарижа

КИРИШ	5
1. ЕВРОПА ИТТИФОҚИНИНГ ЯГОНА БОЗОРИ	6
Европа Иттифоқида импорт қилиш тартиб-таомиллари	7
Божхонада расмийлаштириладиган ҳужжатлар	10
Ички солиқ солиш	11
Импорт тарифлари	12
Техник талаблар	14
ЕИ бозори тўғрисида умумий тушунча	6
2. ЭКСПОРТ ҚИЛИШГА ТАЙЁРГАРЛИК КЎРИШ: БОСҚИЧМА-БОСҚИЧ	18
3. ҚИЗИҚТИРГАН МАЪЛУМОТНИ ҚАНДАЙ ТОПИШ МУМКИН?	22
4. ЕВРОПА ИТТИФОҚИНИНГ ОЗИҚ-ОВҚАТ ТЎҒРИСИДАГИ ҚОНУН ҲУЖЖАТЛАРИНИНГ УМУМИЙ ТАЛАБЛАРИ	26
Европа Иттифоқи мамлакатларига мева-сабзавот маҳсулотларини экспорт қилишда қўйиладиган махсус талаблар	26
Ҳайвон хом ашёсидан тайёрланмаган озиқ-овқат маҳсулотларини санитария жиҳатидан назорат қилиш	28
Озиқ-овқат маҳсулотларидаги зарарли моддаларни назорат қилиш	32
Инсон истеъмоли учун мўлжалланган ўсимликлардаги ва ҳайвон хом ашёсидан тайёрланган маҳсулотлардаги пестицидлар қолдиқларини санитария жиҳатидан назорат қилиш	34
Фитосанитария назорати	36
Ҳўл мева ва сабзавотлар учун бозор стандартлари	40

Озиқ-овқат маҳсулотлари учун белги қўйиш	42
Органик қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари (ихтиёрий талаб).	45
5. ГЕРМАНИЯ МИСОЛИДА АЙРИМ МЕВА-САБЗАВОТ МАҲСУЛОТЛАРИ ТУРЛАРИНИ ЎЗБЕКИСТОНДАН ЕВРОПА ИТТИФОҚИ МАМЛАКАТЛАРИГА ЭКСПОРТ ҚИЛИШДА ҚЎЙИЛАДИГАН ТАЛАБЛАР	48
Хўл мевалар	49
Қуруқ мевалар	50
Янги узилган сабзавотлар	51
Қуруқ сабзавотлар	52
Шарбатлар ва концентратлар	53
6. ЕВРОПА ИТТИФОҚИДА ОЗИҚ-ОВҚАТ МАҲСУЛОТЛАРИНИ СЕРТИФИКАТЛАШТИРИШ	54
7. «ЎЗСТАНДАРТ» АГЕНТЛИГИНИНГ МАҲСУЛОТЛАРНИ ЭКСПОРТ ҚИЛИШГА ҚЎМАКЛАШИШ БЮРОСИ.	56
ИЛОВА	61
1-илова. ЕИ аъзо давлатларидаги ҚҚС ставкалари	61
2-илова. Озиқ-овқат маҳсулотлари учун микробиологик мезонлар: сабзавотлар, мевалар ва улардан қайта ишланган маҳсулотлар	62
3-илова. Озиқ-овқат маҳсулотларидаги ифлослантирувчи моддаларнинг рухсат этилган максимал даражаси	64
4-илова. Германияда мева-сабзавот маҳсулотлари учун амалда бўлган стандартлар	66

Кириш

Ушбу қўлланма ўз маҳсулотларини Европа Иттифоқи (ЕИ) мамлакатларига экспорт қилишдан манфаатдор бўлган ишлаб чиқарувчилар учун мўлжалланган.

Европа Иттифоқи мамлакатларига экспорт қилишда Сиз катта бозорга кириш афзалликларига эга бўлишингиз мумкин. Бироқ экспорт қилишни бошлашдан аввал Сизнинг маҳсулотингиз сифат ва хавфсизлик кўрсаткичлари бўйича аҳоли саломатлигини, истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилишга ҳамда атроф-муҳитни муҳофаза қилишга қаратилган ЕИ қонун ҳужжатларининг талабларига мувофиқ келишига ишонч ҳосил қилиш зарур.

Ушбу қўлланмани ўқиб чиқсангиз, Европа Иттифоқининг Ягона бозори тўғрисида умумий тушунча ҳосил қилишингиз, шунингдек ЕИ мамлакатларига мева-сабзавот маҳсулотларини импорт қилишда қўйиладиган махсус талаблар тўғрисида батафсилроқ маълумотни топишингиз мумкин. Бундан ташқари, қўлланмада манбалар учун ҳаволалар кўрсатилган бўлиб, уларда ЕИ мамлакатларига импорт қилиш билан боғлиқ қонун ҳужжатлари ва тартиб-таомиллар тўғрисида кўшимча маълумотни топиш мумкин.

1 ЕИ бозори тўғрисида умумий тушунча

Европа Иттифоқининг ягона бозори

Европа Иттифоқи (ЕИ) жаҳондаги энг йирик ягона бозордир. ЕИ мамлакатларига экспорт қилувчилар 28 та мамлакатнинг тахминан 500 миллионлик истеъмолчиси мавжуд бўлган улкан бозордан жуда фойдали тарзда фойдаланиш имкониятига эга бўладилар.

ЕИ БОЖХОНА ҲУДУДИГА ҚҪЙИДАГИ АЪЗО ДАВЛАТЛАР КИРАДИ

- Хорватия
- Венгрия
- Мальта
- Нидерландия
- Австрия
- Польша
- Португалия
- Румыния
- Словения
- Словакия Республикаси
- Финляндия
- Швеция
- Буюк Британия ва Шимолий Ирландия бирлашган қироллиги

- Бельгия
- Эстония
- Италия
- Болгария
- Ирландия
- Кипр
- Чехия Республикаси
- Греция
- Латвия
- Дания
- Испания
- Литва
- Германия
- Франция
- Люксембург

ЕИ ўзида Божхона иттифоқини ифода этади, яъни Европа Иттифоқининг 28 та аъзо мамлакати ягона божхона ҳудудини ташкил этади. Бу:

- ЕИ ичкарасида ҳаракатланувчи товарлар учун божхона божлари тўлан-маслигини;
- барча товарлар Европа Иттифоқига кирмайдиган мамлакатлардан им-порт қилинадиган товарлар учун белгиланган ягона божхона тарифига эғалигини;
- қонуний олиб кирилган товар божхона назорати бўйича ҳеч бир бошқа чора-тадбирсиз бутун ЕИ ҳудудида эркин муомалага чиқарилишини аңглатади.

Товарларнинг эркин ҳаракатланиши принципи ЕИ ҳудудининг исталган қисмига то-варларни олиб кириш ва уларни сотиш имконияти ЕИ бозорининг тамал тошидир. Маълум даражада мураккаб ва ҳар хил миллий қонунлар Европа қоидаларининг ягона тўплами билан алмаштирилди, бу эса Европа Иттифоқининг бошқа мамла-катларида савдо-сотиқ олиб боришни хоҳловчи компаниялар учун харажатларни камайтириш ҳамда экспорт тизимини соддалаштириш имконини берди.

ЕИ товарлари бозори 28 та мамлакат ўртасида пухта уюштирилган ва келишил-ган бозордир. Бироқ ЕИ бозорининг самарали фаолиятини таъминлаш учун ком-паниялар муайян қоидаларга риоя қилиши ва ҳалол рақобат принципларига амал қилиши керак.

ЕИ экспортни қўллаб-қувватлаш хизматининг [Export Helpdesk \(www.exporthelp.europa.eu\)](http://www.exporthelp.europa.eu) сайтида келтирилган маълумот билан тани-шиб чиқиб, Европа Иттифоқида савдо-сотиқ тизими қандай ташкил этилганлигини, қандай тартиб-таомилларга амал қилиш ва қандай ҳужжатларни тўлдириш кераклигини билиб олиш мумкин.

Экспортни қўллаб-қувватлаш хизмати Европа Иттифоқидаги тегишли тарифлар, талаблар, преференциал битимлар ва квоталар тўғрисидаги маълумотни, шу-нингдек ривожланаётган мамлакатлардаги бизнесга таъсир кўрсатувчи статисти-ка маълумотларини тақдим этади.

Европа Иттифоқида импорт қилиш тартиб-таомиллари

Ҳамжамиятнинг Божхона кодекси Европа Иттифоқида кирмайдиган мамлакатлар билан савдо қилишда ЕИ божхона органларининг иши-ни тартибга солувчи барча қоидаларнинг тўпламини ўзида ифода этади. Ушбу қоидалар Европа Иттифоқининг барча аъзо давлатлари-да божхона тартиб-таомилларининг бир хиллигини ва очиқ-ошкоралигини кафолатлайди.

- **Европа Иттифоқининг Божхона кодекси** (Регламент (ЕИ) № 450/2008).
- **Қоидаларни татбиқ этиш** (Регламент (ЕИХ) № 2454/93 –умумий тахрир).

Хўжалик юритувчи субъект сифатида рўйхатдан ўтказиш (EORI рақами). Хўжалик юритувчи субъект сифатида рўйхатдан ўтказиш ва идентификациялаш тизимининг рақами (EORI рақами) – бу Европа Иттифоқига аъзо давлатнинг божхона органи томонидан ЕИ божхона тўғрисидаги қонун ҳужжатлари билан тартибга солинадиган фаолиятда иштирок этувчи барча хўжалик юритувчи субъектларга (ҳам компанияларга, ҳам жисмоний шахсларга) бериладиган ноёб коддир.

Ҳамжамият божхона ҳудудининг ташқарисида жойлашган импорт қилувчиларга EORI рақами улар биринчи марта куйидаги ҳужжатларни тақдим этаётганларида берилади:

- божхона декларацияси;
- етиб келганлик ҳақида умумий декларация (ENS);
- жўнаб кетганлик ҳақида умумий декларация (EXS).

Ушбу рақамдан ЕИ божхона органлари билан алоқага киришганда Ҳамжамият ҳудудида идентификатор талаб этилган ҳолларда, масалан, божхона декларацияларида фойдаланиш керак бўлади.

Етиб келганлик ҳақида умумий декларация (ENS). Етиб келганлик ҳақида умумий декларацияда ЕИ чегарасидан ўтувчи товарлар партиялари тўғрисида аввалдан тақдим этиладиган маълумот келтирилади. Декларация Европа Иттифоқи ҳудудидаги биринчи божхонага, ҳатто товарлар Европа Иттифоқига импорт қилинмаса-да, юк ташувчи томонидан топширилиши керак (айрим ҳолларда декларация импорт қилувчи-юк қабул қилувчи ёки ташувчининг ёки импорт қилувчининг вакили томонидан топширилиши мумкин).

Божхона органлари томонидан маъқулланган тартиб-таомиллар. Товарлар ЕИ ҳудудидаги биринчи божхонага етиб келиши билан вақтинчалик омборга жойлаштирилади (агар товар денгизда ташилаётган бўлса, сақлаш муддати 45 кундан ошмаслиги керак, барча қолган ҳолларда ушбу муддат 20 кундан ошмаслиги керак). Ушбу вақтдан бошлаб, божхона органлари томонидан маъқулланган тартиб-таомил берилмагунга қадар ёки вазифа белгиланмагунга қадар товар божхона назорати объекти ҳисобланади:

1. Эркин муомалага чиқариш. ЕИ ҳудудига импорт қилишга тааллуқли куйидаги барча шартларга тўлиқ амал қилинганда товарлар «эркин муомалага чиқарилади»:

- барча тегишли божхона божлари, ҚҚС ва акциз йиғимлари тўланган бўлса;
- барча тегишли рухсатномалар ва сертификатлар тақдим этилган бўлса (масалан, квоталар, гигиеник талаблар ва ҳоказолар учун).

2. Транзит тартиб-таомили. ЕИ аъзо давлатларининг иккита турли божхона органлари ўртасида товарларни ташиб ўтишда божхонада расмийлаштириш қабул қилувчи мамлакатнинг божхона органларига ўтказилади.

3. Божхона омборида сақлаш. Импорт қилинган товарлар ишончли омборхоналарда сақланиши мумкин, бунда божлар, солиқлар тўлаш ва савдо сиёсати тааллуқли чора-тадбирларга риоя қилиш товарга божхона органлари томонидан маъқулланган бошқа тартиб-таомил қўлланмагунга қадар вақтинчалик тўхтатиб турилади.

4. Божхона ҳудудида қайта ишлаш. Товарлар божхона органлари назорати остида қайта ишланиши ва ЕИ ҳудудидан ташқарига қайта экспорт қилиниши учун божлар, солиқлар тўламай ва савдо сиёсати тааллуқли чора-тадбирларга риоя қилмай ЕИ ҳудудида импорт қилиниши мумкин. Агар охириги маҳсулот охир-оқибат экспорт қилинмаса, унга тегишли божлар солинади ва тегишли чора-тадбирлар қўлланилади.

5. Вақтинчалик олиб кириш. Товарлар ҳеч бир ўзгартиришсиз қайта экспорт қилишга мўлжалланган бўлса, импорт учун олинadиган бож тўламай ЕИ ҳудудида олиб кирилиши мумкин. Вақтинчалик олиб кириш учун белгиланган максимал муддат 2 йилни ташкил этади.

6. Эркин зонага ёки омборга олиб кириш. Эркин зоналар ЕИ божхона ҳудудидаги ўзига хос зоналар бўлиб, ушбу зоналарга товарларни уларга нисбатан божхона органлари томонидан маъқулланган бошқа тартиб-таомил қўлланмагунга қадар ёки қайта экспорт қилинмагунга қадар божхона божлари, ҚҚС ва акциз божларини тўламай ҳамда савдо сиёсати тааллуқли чора-тадбирларга риоя қилмай олиб киришга рухсат берилган. Бундан ташқари, ушбу тартиб-таомил доирасида товар билан уни қайта ишлаш ва такоран ўрамлаш каби оддий операцияларни бажариш мумкин.

Божхона декларацияси — Ягона маъмурий ҳужжат (SAD). Товарларга божхона органлари томонидан маъқулланган режим ёки вазифалар юкланиши ягона маъмурий ҳужжат (SAD) орқали амалга оширилади. SAD божхона декларацияси божхона органларига импорт қилувчи ёки унинг вакили томонидан электрон кўринишда (ЕИ ҳар бир давлатнинг ўз тизими амал қилади) ёки тегишли божхона расмийлаштириш пунктига тақдим этилади.

Божхона қиймати. Кўпчилик божхона божлари ва ҚҚС импорт қилинаётган товар қийматининг фоизи кўринишида ифодаланган. Божхона органлари томонидан божхона қийматини белгилаш товарнинг Европа Иттифоқига олиб кирилган вақтдаги тижорат қийматига – умумий харид қиймати ва товарни божхона ҳудудида олиб кириладиган пунктга-ча етказиб бериш қиймати асосланади. Ушбу қиймат олди-сотди шартномасида кўрсатилган нархга ҳар доим ҳам мос келавермайди ва махсус текширувдан ўтказилиши мумкин.

Божхонада расмийлаштирилдиган ҳужжатлар

Счёт-фактура – бу экспорт қилувчи ва импорт қилувчи ўртасида битим тузилганлигининг далили ёки исботидир. Агар товар нақд бўлса, экспорт қилувчи импорт қилувчига товарга ҳақ тўлаш учун тижорат шартномасини таклиф қилади. Тижорат счёт-фактурасида битим тўғрисида асосий маълумот келтирилган ва уни божхонада расмийлаштириш учун кўрсатиш шарт.

Божхона қийматининг декларациясини импорт қилинаётган товарларнинг қиймати 10 000 еуродан ошиб кетган тақдирда божхона органларига тақдим этиш шарт. Божхона қийматининг декларацияси DV 1 шаклига мувофиқ (Комиссиянинг 2454/93-сонли Регламентига (ЕИХ) мувофиқ) тузилиши керак. Ушбу шаклни Ягона маъмурий ҳужжат (SAD) билан биргаликда кўрсатиш зарур.

Ушбу талабларнинг асосий мақсади божхона божларини ундириш учун божхона қийматини (солиқ солиш қийматини) аниқлаш учун битим қийматини белгилашдан иборат.

Божхона қиймати товарнинг қийматига, шу жумладан Европа Иттифоқи чегаралари биринчи кесиб ўтилгунга қадар сарфланган барча харажатларга (масалан, тижорат нархи, ташиш, суғурта) мос келади. Одатда, божхона қиймати битим қийматидан (импорт қилинаётган товарлар учун тўланган ёки тўланиши лозим бўлган нархдан) келиб чиққан ҳолда белгиланади. Айрим ҳолларда товарни импорт қилиш битимининг қийматига тузатиш киритилиши керак, бу эса унинг ошиши ёхуд камайишини англатади.

Транспорт ҳужжатлари. Транспорт воситасига қараб уни рўйхатдан ўтказиш учун қуйидаги ҳужжатларни тўлдирish ҳамда Европа Иттифоқига (ЕИ) аъзо импорт қилаётган давлатнинг божхона хизматларига тақдим этиш зарур:

- Коносамент (BL).
- Коносамент FIATA.
- Автотранспорт юкхати (CMR).
- Авиатранспорт юкхати (AWB).
- Темир йўл транспорт юкхати (CIM).
- Карнет АТА.
- Ҳалқаро йўл ташувлари дафтарчаси (TIR).

Олиб киришга доир божхона декларацияси (SAD). Европа Иттифоқига (ЕИ) импорт қилинаётган барча товарлар аъзо давлатнинг тегишли божхона органларида Ягона маъмурий ҳужжат (SAD) орқали эълон қилиниши керак. Ушбу ҳужжат Европа Иттифоқининг барча аъзо давлатлари учун товар олиб киришга доир божхона декларациясининг стандарт шаклидир ва Ҳамжамиятнинг божхона кодексини тасдиқлаш тўғрисидаги 2913/92-сонли Кенгаш Регламентига (ЕИХ) белгилаб берилган.

Декларация божхонасида расмийлаштириладиган аъзо давлатнинг божхона органлари томонидан рухсат берилган Европа Иттифоқининг расмий тилларидан бирида тузилган бўлиши керак.

Олиб киришга доир божхона декларацияси SAD:

- божхона органларининг тизимига уланган рухсат берилган компьютер тизимидан фойдаланган ҳолда ёхуд;
- божхона органларининг тегишли идорасига етказиб бериш орқали топширилади.

Декларацияда қуйидаги асосий маълумотмаълумотни кўрсатиш зарур:

- операцияга жалб қилинган томонларнинг (импорт қилувчи, экспорт қилувчи, вакил ва ҳоказоларнинг) идентификация маълумотлари;
- божхона органлари томонидан маъқулланган тартиб-таомил (эркин муомалага чиқариш, ички истеъмолга чиқариш, вақтинчалик олиб кириш, ўтказиш ва ҳоказо);
- юкларнинг идентификация маълумотлари (TARIC коди, вазни, бирлиги), жойлашган жойи ва ўрами;
- ташиш усули тўғрисида маълумот;
- товар ишлаб чиқарилган мамлакат, уни экспорт қилаётган мамлакат ва товар жўнатиладиган мамлакат тўғрисидаги маълумотлар;
- тижорат маълумоти ва молиявий маълумот (Инкотермс, счёт-фактурага мувофиқ қиймат, счёт-фактура валютаси, алмашиш курси, суғурта ва ҳоказо);
- олиб киришга доир божхона декларациясига илова қилинадиган ҳужжатлар рўйхати SAD (олиб кириш учун рухсат, кўздан кечириш сертификатлари, товар ишлаб чиқарилган мамлакат тўғрисидаги ҳужжат, транспорт ҳужжати, тижорат счёт-фактураси);
- олиб киришга доир декларация ва солиқ тўлаш усули (божхона божлари, ҚҚС, акцизлар ва ҳоказолар).

Олиб киришга доир декларация SAD саккиз нусхада топширилади; оператор бланкаларни операция турига қараб тўлиқ ёки қисман тўлдиради.

Ички солиқ солиш

Қўшимча қиймат солиғи (ҚҚС). Импорт қилинадиган товарларга ҚҚС солинади. Бу солиқ, одатда, товарни эркин муомалага чиқариш мақсадида божхонада расмийлаштириш тартиб-таомилларини бажариш вақтида ундирилади. Агар товарлар битта аъзо давлатга импорт қилинадиган бўлиб, бошқа давлатда истеъмол қилишга ёки фойдаланишга мўлжалланган бўлса, бундай товарларга ҚҚС тўлашни қолдириш режими қўллаш мумкин. Ушбу режим доирасида ҚҚС товар Европа Иттифоқига олиб кирилган аъзо давлатда эмас, балки товар жўнатиладиган мамлакатда ундирилади.

Солиқ солиниши лозим бўлган битимлар товарлар ва хизматлар етказиб бериладиган аъзо давлат томонидан маъқулланган ставкалар ва қоидалар билан тартибга солинади.

Товарингиз учун ҚҚС ставкаси миқдорини «Менинг экспортим» бўлимидаги «Экспортни қўллаб-қувватлаш хизмати»нинг www.exporthelp.europa.eu сайтидан билиб олиш мумкин. «Талаблар ва солиқлар» бўлимида ҚҚСни излашда товар жўнатилаётган мамлакатни кўрсатиш зарур, чунки Европа Иттифоқининг турли мамлакатларида ҚҚСнинг ҳар хил ставкаларидан фойдаланилади (1-илова).

Импорт учун ҚҚС тўлаш божхона божлари тўлаш каби амалга оширилади. Солиққа тортилаётган шахс Ягона маъмурий ҳужжатни тўлдириши ва божхона органларига кўрсатиши керак. Ушбу ҳужжатда товар қиймати, унинг келиб чиқиши, юкни қабул қилувчи, товар жўнатилаётган пункт, нархи, вазни ва ҳоказолар ҳақидаги маълумотлар бўлиши керак.

Акциз йиғимлари. Акциз йиғимлар истеъмолчининг соғлиғига зарар етказётган ёки атроф-муҳитни ифлослантираётган товарларга солинадиган билвосита солиқлардир. Йиғимлар истеъмолчи учун товарнинг нархини оширади, шу орқали уларнинг истеъмол қилиниши ва ушбу товарлар чиқарадиган чиқиндилар миқдори камайишини рағбатлантиради.

Акциз йиғими солинадиган товарларни кўчириш ва сақлашнинг 2008/118/ЕИ Директиваси билан белгиланган умумий қоидалари минерал ёқилғи, тамаки ва тамаки маҳсулотлари, алкоголь ҳамда алкогольли ичимликларни ўз ичига олади.

ЕИ томонидан белгиланган ставкалар энг кичик ставкалардир. Аъзо давлатлар ўз эҳтиёжларига мувофиқ юқорироқ солиқ ставкасини белгилаши мумкин.

Импорт тарифлари

Тарифларни ундириш ёки бекор қилиш халқаро савдо сиёсатининг энг муҳим жиҳатларидан биридир. Савдо тарифи – бу давлатларнинг (ёки божхона иттифоқларининг) сиёсий чегараларини кесиб ўтаётган товарларга солинадиган солиқ ёки бождир. Импорт учун божлар энг кенг тарқалган божлардир ва бошқа мамлакатдан олиб кирилаётган товарларга солинадиган солиқни ўз ичига олади.

Таснифлашга доир қарор. Европа Иттифоқининг таснифлашга доир қарорининг тизими экспорт учун мўлжалланган товарларнинг тариф таснифини тўғри белгилашга ёрдам беради.

Таснифга доир қарорни олиш учун товарларни экспорт қилмоқчи бўлган Европа Иттифоқига аъзо давлатнинг божхона органига **Таснифга доир қарор олиш учун ариза шаклидан** фойдаланиб ариза топшириш зарур. Тасниф-

га доир қарор қайси аъзо давлат уни қабул қилганидан қатъий назар Европа Иттифоқининг бутун ҳудудида амал қилади.

Таснифга доир қарор сиз экспорт қилмоқчи бўлган товарларнинг тариф таснифи ҳақида **якдил юридик маълумот беради. Бу маълумот божхона бождларини ва импорт лицензиясини олиш зарурати мавжудлиги ёки йўқлигини аниқлаш учун асосдир.**

Одатда, таснифга доир қарорнинг амал қилиш муддати 6 йилни ташкил этади.

Миллий божхона органлари томонидан тақдим этилган барча таснифга доир қарорлар **Таснифга доир қарорларнинг Европа маълумотлар базасида** сақланади.

ЕИ тарифлари бўйича маслаҳатлар ва тавсиялар. Товарларингизга нисбатан қандай тариф қўлланилиши ҳақида Экспортни қўллаб-қувватлаш хизмати сайтининг **Менинг экспортим** бўлимидан билиб олиш мумкин.

Шунингдек «Импорт тарифлари» бўлимида тариф квоталари, демпингга қарши божлар ва импортнинг стандарт қиймати ҳақида маълумотлар мавжуд.

Экспортни қўллаб-қувватлаш хизматининг сайтида жойлаштирилган маълумот «уйғунлашган қонун-қоидаларга асосланган». Бу ушбу қонун-қоидалар Европа Иттифоқининг барча 28 та мамлакатида амал қилишини аниқлатади. Демак, **Экспортни қўллаб-қувватлаш хизматининг сайтида импорт тарифини излашда товар жўнатилаётган мамлакатни кўрсатиш шарт эмас. Божхона иттифоқи доирасидаги импорт тарифлари тўғрисидаги маълумот Европа Иттифоқининг барча аъзо давлатлари учун амал қилади.**

Erga Omnes божи. Товарларни Европа Иттифоқига экспорт қилишда тўлаш зарур бўлган импорт тарифлари бўйича маълумотни излаш вақтида Экспортни қўллаб-қувватлаш хизматининг сайтида «erga omnes» деган тариф тез-тез тилга олинади.

Erga omnes – барча учун амал қиладиган мажбуриятлар ёки ҳуқуқларни аниқлашчи юридик терминдир. Масалан, агар товарга нисбатан «erga omnes» божхона божидан фойдаланилса, у барча мамлакатлардан олиб кириладиган товарларга нисбатан қўлланилади.

Бироқ товарларни ривожланаётган мамлакатлардан ЕИ бозорига импорт қилиш учун фойдали шартлар назарда тутилган. Тўлиқ тарифни ёки умуман ҳеч қандай тарифни тўлашингизга тўғри келмаслиги мумкин. Шу сабабли «erga omnes» тарифи ёнида мамлакатингиз учун преференциал келишувни ва тегишли имтиёзли тарифларни топиш мумкин.

Мамлакатингиз учун ЕИ билан бир қанча преференциал келишувлар назарда тутилган бўлиши мумкин. Бу ҳолда Сиз талабларга риоя қилиб, энг фойдалисини танлайсиз.

Жаҳон савдо ташкилотининг тилида «Erga omnes», одатда, «имкон қадар қулайлик яратиб бериш режими татбиқ этиладиган давлат» деб ҳам аталади.

Техник талаблар

Европа Иттифоқига олиб кириладиган товарлар истеъмолчиларни ҳимоя қилиш учун ЕИнинг техник талабларига жавоб бериши керак. Асосий талабларни қуйидаги гуруҳларга ажратиш мумкин: **товарларнинг хавфсизлиги, стандартлаштириш, ўраб-жойлаштириш ва белги қўйиш.**

Товарларнинг хавфсизлиги. Товарларнинг хавфсизлигига нисбатан ЕИ сиёсатининг умумий принциплари 2001/95/ЕИ Директиваси билан белгиланган.

Ишлаб чиқарувчилар ва дистрибьюторларга қуйидаги мажбуриятлар юкланади:

- хавфсизликнинг умумий талабларига мувофиқ бўлган товарларни етказиб бериш;
- харидорларни товар билан боғлиқ таваккалчиликлар ва кўрилиши мумкин бўлган эҳтиёткорлик чоралари тўғрисида хабардор қилиш;
- товарнинг хавфсиз эмаслиги аниқланган тақдирда федерал ҳокимиятнинг тегишли органларини хабардор қилиш истеъмолчиларни ҳимоя қилиш мақсадида уларга ёрдам бериш.

Европа Иттифоқига аъзо давлатлар ЕИ даражасида ташкил этилган муайян механизмлар ёрдамида бозорни назорат қиладилар ва товарларнинг хавфсизлиги қоидалари бажарилишини таъминлайдилар.

Товарлар хавфсизлигининг умумий қоидаларидан ташқари маҳсулотларнинг муайян тоифалари учун махсус тармоқ қоидалари амал қилади.

Стандартлаштириш. Стандартлаштиришга нисбатан ЕИ сиёсатининг асосий принциплари 85/С136/01 қарорида белгиланган.

• «эскича ёндашув»: техник ва тафсилотли принциплар аниқ буюмларга йўналтирилган, ҳозиргача озиқ-овқатлар, автотранспорт воситалари, кимёвий маҳсулотлар, пардоз-андоз буюмлари, синтетик кир ювиш воситалари, биоцидлар ва фармацевтика буюмларини тартибга солувчи йўл-йўриқлар.

- «янгича ёндашув»:
  - хавфсизлик ва саломатликни муҳофаза қилиш бўйича мажбурий умумий талаблар. Улар товарлар гуруҳларига ёки оиласига нисбатан қўлланилади ва ЕИ бозорида сотиш учун товарлар уларга мувофиқ бўлиши керак (масалан, саломатликни муҳофаза қилиш, хавфсизлик, истеъмолчиларни ҳимоя қилиш ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш);
  - аниқ бир буюмларнинг техник параметрлари уйғунлаштирилган стандартлар билан белгиланиши мумкин — ушбу стандартларга мувофиқ ишлаб чиқарилган товарлар умумий талабларга мувофиқдир деб ҳисобланади.

ЕИ аъзо давлатларга уйғунлаштирилган стандартларни қўллашни тавсия этади.

Мувофиқликни тасдиқлаш тартиб-таомили. Товарларнинг техник стандартларни уйғунлаштиришга нисбатан йўл-йўриқлар билан белгиланган мажбурий талабларга мувофиқлигини тасдиқлашни:

- ишлаб чиқарувчи, ёки;
- учинчи томон бажаради.

Ҳар бир Европа Иттифоқи мамлакатининг «Ваколатли органлари» учинчи томон жалб қилиш тақдирида мувофиқликни тасдиқлаш учун жавоб берадилар.

«СЕ» мувофиқлик белгиси. СЕ белгиси махсулот барча қўлланиладиган йўл-йўриқлар билан белгиланган асосий талабларга мувофиқлиги ва мувофиқликни тасдиқлашдаги тегишли тартиб-таомилидан ўтганлигини кўрсатади.

СЕ белгиси:

- учинчи томоннинг кўмаги талаб қилинадиган ҳолатларда ишлаб чиқаришни назорат қилиш босқичида жалб этилган ваколатли ташкилотнинг идентификация рақами кўрсатилган ҳолда «СЕ» белгиси кўринишидаги ягона шаклга эгадир;
- буюмнинг ўзига, унинг қадоғига ёки илова қилинадиган ҳужжатга босилади;
- тегишли буюмни ЕИ бозорида тарқатиш имконини беради.

Ҳар бир аъзо давлат бозорига жойлаштирилган товарларнинг зарур талабларга мувофиқлигини текшириш мақсадида амалга ошириладиган бозор назорати учун масъул бўлган органларни таъсис этадилар. Назорат чоралари ҳужжатларни текширишни ва/ёки кўздан кечиришни ўз ичига олиши мумкин.

Белги қўйиш. ЕИ ҳудудига тарқатиладиган товарлар Европа Иттифоқининг белги қўйиш бўйича талабларига мувофиқ бўлиши керак, қуйидагилар унинг мақсади ҳисобланади:

- харидорнинг соғлиги, хавфсизлиги ва манфаатларини ҳимоя қилиш;
- товар тўғрисидаги маълумотларни тақдим этиш — таркибида нималар борлиги, таркиби, хавфсиз фойдаланиш ва эҳтиёткорликнинг махсус чоралари ва шу кабилар.

Ўраб-жойлаштириш. ЕИ ҳудудига ёйилган ўрамлаш атроф-муҳитни муҳофаза қилиш талабларига ва харидорларнинг саломатлиги учун таҳдидларнинг олдини олиш мақсадида ишлаб чиқилган талабларга мувофиқ бўлиши керак.

- ўраб-жойлаштиришга ва ўрамлаш чиқиндиларига қўйиладиган умумий талаблар (94/62/ЕИ Директиваси);
- қадоқлаш ўлчами (2007/45/ЕИ);
- озик-овқат махсулотлари ўраб-жойлаштирилиши учун мўлжалланган материаллар ва буюмлар учун махсус қоидалар (№ 1935/2004 Регламент (ЕИ)).

ЭКСПОРТ ҚИЛИШГА ТАЙЁРГАРЛИК КЎРИШ: БОСҚИЧМА-БОСҚИЧ

- 1** Бозорни ўрганиш
- 2** Потенциал харидорни излаш
- 3** ЕИ мамлакатадаги мажбурий талабларни аниқлаш
Харидорнинг алоҳида талабларини аниқлаш
- 4** Озиқ-овқат қонунчилигининг
умумий талабларини бажариш
- 5** Маҳсулотнинг ушбу тури учун махсус
талабларни бажариш
- 6** Харидорнинг алоҳида талабларини бажариш
- 7** Харидорлар билан музокаралар олиб бориш
Экспорт шарномасини тузиш

Озиқ-овқат қонунчилигининг умумий қоидалари

Харидорнинг қўшимча талаблари

Белги қўйиш

Зарарли моддалар назорати

Озиқ-овқат маҳсулотлари гигиенасининг умумий қоидалари

Фитосанитария назорати

Қолдиқ пестицидлар назорати

Бозор стандартлари

Ишлаб чиқарувчиларнинг жавобгарлиги

Маҳсулотни яратишнинг барча босқичлари бўйича гигиена талаблари

НАССР принциплари

Микробиологик назорат

2

Экспорт қилишга тайёргарлик кўриш: босқичма-босқич

Демак, маҳсулотни Европа Иттифоқи мамлакатларига экспорт қилишга тайёргарлик кўриш учун ишни нимадан бошлаш лозим?

Бозорни ўрганиб чиқинг.

ЕИ мамлақатида маҳсулотингизнинг потенциал харидорини топинг.

Маҳсулот жўнатилаётган мамлакатда унга қандай мажбурий талаблар қўйилишини, шунингдек маҳсулотингиз потенциал харидорининг қўшимча шарт-шароитларини аниқланг.

Агар Сиз Европа Иттифоқига мева-сабзавот маҳсулотларини экспорт қилишни режалаштираётган бўлсангиз, Европа Иттифоқининг озиқ-овқат тўғрисидаги қонун ҳужжатларининг умумий қоидаларига ҳам, маҳсулотнинг ушбу турига қўйилган махсус талабларга ҳам риоя қилишингиз керак.

Маҳсулотингиз Европа Иттифоқининг махсус талабларига мос келишини текширинг.

Маҳсулотингизга қўйиладиган махсус талаблар ҳақида Европа Иттифоқининг Экспортни қўллаб-қувватлаш хизмати сайтидан Export Helpdesk (www.exporthelp.europa.eu) билиш олишингиз мумкин.

Озиқ-овқат маҳсулотлари гигиенасининг умумий қоидалари

Ишлаб чиқарувчи озиқ-овқат маҳсулотининг хавфсизлигини таъминлаш учун жавоб беришини ёдда тутинг.

Сиз озиқ-овқат маҳсулотларини ишлаб чиқаришнинг ҳом ашё босқичидан тортиб, барча босқичигача, шунингдек ишлаб чиқариш, қайта ишлаш ва тақсимлашнинг барча босқичларида гигиенанинг асосий талабларига риоя этилишини кафолатлашингиз керак.

Маҳсулотнинг микробиологик зарарланиш даражасини назорат қилиш зарур.

Маҳсулотни ишлаб чиқариш жараёни HACCP принципларига мувофиқ келиши керак.

HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Points – таҳдидларни таҳлил қилиш ва жиддий назорат нуқталари) – бу таҳдидлар пайдо бўлишининг олдини олишга асосланган озиқ-овқат маҳсулотларининг хавфсизлигини таъминлашга тизимли ёндашувдир. Бу тизим озиқ-овқат маҳсулотларини ишлаб чиқаришнинг хавфли вазиятлар юзага келиши мумкин бўлган барча босқичларида назоратни таъминлайди.

Алиментариус кодекси комиссияси каби халқаро ташкилотлар сифатсиз озиқ-овқат маҳсулотлар кўзгатадиган касалликларнинг олдини олишнинг энг самарали усули сифатида HACCP қўлланилишини маъқуллади. Европа Иттифоқи мамлакатларида озиқ-овқат саноатида фаолият кўрсатаётган компаниялар озиқ-овқат маҳсулотларининг хавфсизлигини таъминлаш мақсадида HACCP принципларига асосланган тизимларни ишлаб чиқиши талаб этилади.

Зарарли моддаларни назорат қилиш

- Маҳсулотингиз қайси зарарли моддаларга (микотоксинлар, оғир металллар, селитрага) текширилиши кераклигини ва уларнинг рухсат берилган максимал даражасини билиб олинг.
- Лаборатория синовларини ўтказинг ҳамда ифлослантирувчи моддаларнинг мавжудлиги ва миқдорини кўрсатувчи баённомаларни тузинг.

- Маҳсулотингиз таркибида лимитдан юқори белгиланган ифлослантирувчи моддалар йўқлигига ишонч ҳосил қилинг.

Пестицид қолдиқларини назорат қилиш

- Ўсимликларни ҳимоя қилиш учун Сиз фойдаланаётган фаол моддалар ЕИ Пестицидлари маълумотлар базасига киритилганлигини текширинг.
- Маҳсулотингиз таркибида Европа Иттифоқида белгиланган лимитлардан ортиқ пестицидлар йўқлигига ишонч ҳосил қилинг.

Фитосанитария назорат

- Маҳсулотингиз Европа Иттифоқининг фитосанитарияга доир қонун ҳужжатларига мос келишига ва таркибида ЕИ ҳудудда олиб кириш тақиқланган организмлар йўқлигига ишонч ҳосил қилинг.
- Ўсимликларни карантин қилиш бўйича давлат инспекциясидан фитосанитария сертификатини олинг (кечи билан маҳсулот белгиланган мамлакатга жўнатиладиган санадан 14 кун аввал).

Бозор стандартлари

Маҳсулотингизнинг сифати ҳўл мева ва сабзавотлар учун белгиланган ЕИ бозор стандартларига мос келишини текширинг.

Озиқ-овқат маҳсулотларига белги (маркировка) қўйиш

Маҳсулотингиз маркировкаси ЕИ белги қўйиш қоидаларига мувофиқ келишига ишонч ҳосил қилинг.

Харидорнинг қўшимча талаблари

Маҳсулотни харид қилувчилар ЕИ қонун ҳужжатларида белгиланган мажбурий талабларга қўшимча равишда маҳсулотни ишлаб чиқариш жараёнларига, унинг хавфсизлиги ва сифатига, ўрамига, белгисига ва ҳоказоларга ўзига хос талаблар қўйишлари мумкин. Масалан, тегишли қишлоқ хўжалиги амалиёти талабларига (Global GAP) ёки озиқ-овқат хавфсизлиги менеджменти тизими стандартларига (ISO 22000, FSSC 22000, BRC ва ҳоказоларга) мувофиқ келишини талаб қилишлари мумкин.

Global GAP (Good Agricultural Practice) – мақбул қишлоқ хўжалик амалиётини таъминлаш учун стандартлар тизими.

Бу дастлаб Европа озиқ-овқат маҳсулотлари ретейлерлари гуруҳи томонидан ишлаб чиқилган ихтиёрий стандартлар (EurepGAP) бўлиб, улар ҳозирги вақтда жаҳоннинг 100 дан ортиқ мамлакатда қишлоқ хўжалиги маҳсулотини сертификатлаштириш учун қўлланилмоқда.

GLOBAL GAP стандарти HACCP принципларига асосланган ҳамда қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини ишлаб чиқариш ресурслардан то «фермер хўжалиги дарвозаларигача» бўлган бутун жараёнини қамраб олади.

ISO 22 000 – озиқ-овқат маҳсулотлари хавфсизлиги соҳасида ISO стандартлаштириш бўйича халқаро ташкилот томонидан ишлаб чиқилган менежмент тизими халқаро стандартларидир.

«Озиқ-овқат маҳсулотлари хавфсизлиги менежменти тизими. Озиқ-овқат маҳсулотларини етказиб бериш занжирида жойлашган барча ташкилотларга қўйилган талаблар» ISO 22000:2005 стандарти озиқ-овқат маҳсулотлари хавфсизлигини бошқариш тизимига қўйилган талабларни белгилайди. Ушбу тизимга мувофиқ келиш учун сертификациядан ўтиш мумкин. Стандарт HACCP ва сифат менежменти тизимларининг принципларини бирлаштиради.

ISO 22000 стандарти талаблари бошқа ISO стандартлари талаблари билан уйғунлаштирилган ва менежментнинг интеграциялашган тизимига жорий этилиши мумкин. Стандарт исталган ташкилотда унинг катта-кичиклик ва озиқ-овқат маҳсулотларини ишлаб чиқариш занжирида тутган ўрнидан қатъи назар қўлланилиши мумкин.

FSSC 22 000 – озиқ-овқат хавфсизлиги тизимларини сертификатлаштиришнинг янги схемасидир.

Бу схема:

- «Озиқ-овқат маҳсулотлари хавфсизлиги менежменти тизими. Озиқ-овқат маҳсулотларини етказиб бериш занжирида жойлашган барча ташкилотларга қўйилган талаблар» ISO 22000:2005 стандартига;
- «Озиқ-овқат маҳсулотларини ишлаб чиқариш учун озиқ-овқат маҳсулотлари хавфсизлигининг дастлабки шартлари дастури» BSI PAS 220:2008 умумий фойдаланиладиган спецификацияга асосланган.

BRC (British Retail Consortium Standard for Food Safety) – Британия савдо тармоқлари консорциуми томонидан ишлаб чиқилган озиқ-овқат хавфсизлиги стандарти.

Стандарт куйидаги муҳим жиҳатларга асосланган:

- HACCP принципларини жорий этиш;
- сифат менежменти тизимининг мавжудлиги;
- ишлаб чиқариш стандартларини, маҳсулотни, жараёнларни ва ходимларни назорат қилиш.

Стандарт барча турдаги озиқ-овқат маҳсулотларини ишлаб чиқарувчилар учун мўлжалланган. BRCга қирувчи озиқ-овқат маҳсулотларини савдо тармоқларига етказиб берувчи корхоналар ушбу стандартга мувофиқ келиши керак.

Агар Сиз маҳсулотингиз сифат ва хавфсизлик параметрлари бўйича Европа Иттифоқининг мажбурий талабларига, шунингдек потенциал харидорингизнинг қўшимча талабларига мувофиқ келишига ишончингиз комил бўлса, Сиз экспорт шартномасини тузиш бўйича музокаралар ўтказишни бошлашингиз мумкин.

Қўлланманинг кейинги бўлимларида Сиз мева-сабзавот маҳсулотларини ЕИ мамлакатларига импорт қилишда қўйиладиган махсус талабларнинг батафсил таърифини топишингиз мумкин, шунингдек қайд этилган талабларнинг қайси бирлари айнан Сизнинг маҳсулотингизга қўйилишини билиб оласиз.

3

Қизиқтирган маълумотни қандай топиш мумкин?

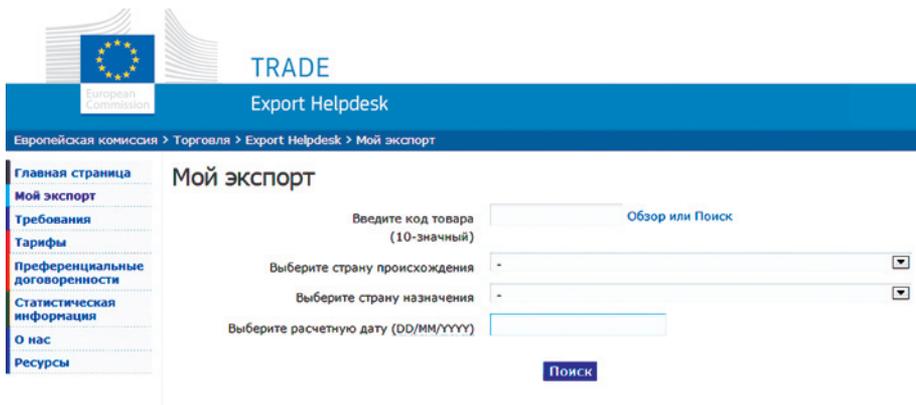
Экспортни қўллаб-қувватлаш хизматининг сайти аниқ товарлар бўйича импортга қўйилган талаблар, импорт қилиш учун олинадиган бож, товарнинг келиб чиқишига доир талаблар ва савдо статистикасига тааллуқли маълумот тақдим этилишда тизимли ёндашувга асосланган.

Махсулот тўғрисида маълумот олиш учун товарнинг ўз товарингизга тўғри келадиган тўғри коддини киритиш талаб этилади (кодлар Бирлаштирилган номенклатурада кўрсатилган –Уйғунлаштирилган тизим номи билан танилган халқаро тасниф асосидаги ЕИ товарлари рўйхати).

Товарнинг тўғри коддини топиш учун Экспортни қўллаб-қувватлаш хизмати томонидан тақдим этилган иккита воситадан фойдаланишингиз мумкин: «Шарҳ» ва «Излаш» (ҳар бир бўлимда маълумотларини киритиш учун «Товар коди» майдони мавжуд).

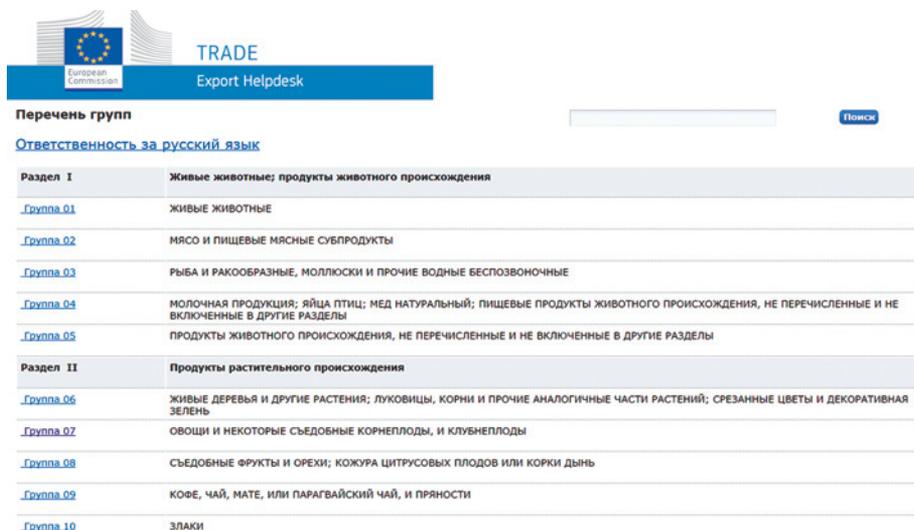
Махсулотингизни импорт қилишга қўйилган талабларни билиш учун «Менинг экспортим» саҳифасида махсулотнинг тариф рақамини, ишлаб чиқарилган мамлакатни ва жўнатилаётган мамлакатни киритинг:

http://exporthelp.europa.eu/thdapp/display.htm;jsessionid=6366BD4EAAF5516839F66673FCF16170?page=form%2fform_MoiEksport.html&docType=main&languageId=ru&status=null

The screenshot shows the 'Export Helpdesk' website interface. At the top, there is a blue header with the European Commission logo and the text 'TRADE Export Helpdesk'. Below the header, a navigation bar contains the text 'Европейская комиссия > Торговля > Export Helpdesk > Мой экспорт'. The main content area is titled 'Мой экспорт' and contains a search form with the following fields: 'Введите код товара (10-значный)' with a search button 'Обзор или Поиск'; 'Выберите страну происхождения' with a dropdown menu; 'Выберите страну назначения' with a dropdown menu; and 'Выберите расчетную дату (DD/MM/YYYY)' with a date input field. A 'Поиск' button is located at the bottom right of the form. On the left side, there is a vertical menu with links: 'Главная страница', 'Мой экспорт', 'Требования', 'Тарифы', 'Преференциальные договоренности', 'Статистическая информация', 'О нас', and 'Ресурсы'.

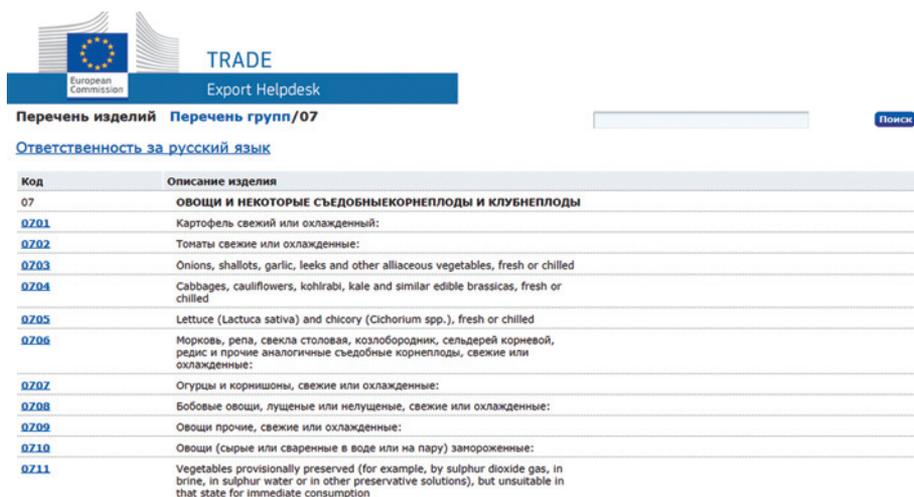
Мисол учун томатларга мос келадиган тариф рақамини топамиз. «Менинг экспортим» саҳифасида «Шарҳ ёки Излаш» функцияси ёрдамида «Гуруҳлар рўйхатини» очинг.

The screenshot shows the 'TRADE Export Helpdesk' interface. At the top, there is a search bar and a 'Поиск' button. Below the search bar, the text 'Перечень групп' is displayed. Underneath, there is a link 'Ответственность за русский язык'. The main content is a table with two columns: 'Раздел' (Section) and 'Живые животные; продукты животного происхождения' (Live animals; products of animal origin). The table lists groups 01 through 10, with descriptions in Russian. Group 07 is highlighted in blue.

Раздел I	Живые животные; продукты животного происхождения
Группа 01	ЖИВЫЕ ЖИВОТНЫЕ
Группа 02	МЯСО И ПИЩЕВЫЕ МЯСНЫЕ СУБПРОДУКТЫ
Группа 03	РЫБА И РАКООБРАЗНЫЕ, МОЛЛЮСКИ И ПРОЧИЕ ВОДНЫЕ БЕСПОЗВОНОЧНЫЕ
Группа 04	МОЛОЧНАЯ ПРОДУКЦИЯ; ЯЙЦА ПТИЦ; МЕД НАТУРАЛЬНЫЙ; ПИЩЕВЫЕ ПРОДУКТЫ ЖИВОТНОГО ПРОИСХОЖДЕНИЯ, НЕ ПЕРЕЧИСЛЕННЫЕ И НЕ ВКЛЮЧЕННЫЕ В ДРУГИЕ РАЗДЕЛЫ
Группа 05	ПРОДУКТЫ ЖИВОТНОГО ПРОИСХОЖДЕНИЯ, НЕ ПЕРЕЧИСЛЕННЫЕ И НЕ ВКЛЮЧЕННЫЕ В ДРУГИЕ РАЗДЕЛЫ
Раздел II	Продукты растительного происхождения
Группа 06	ЖИВЫЕ ДЕРЕВЬЯ И ДРУГИЕ РАСТЕНИЯ; ЛУКОВИЦЫ, КОРНИ И ПРОЧИЕ АНАЛОГИЧНЫЕ ЧАСТИ РАСТЕНИЙ; СРЕЗАННЫЕ ЦВЕТЫ И ДЕКОРАТИВНАЯ ЗЕЛЕНЬ
Группа 07	ОВОЩИ И НЕКОТОРЫЕ СЪЕДОБНЫЕ КОРНЕПЛОДЫ, И КЛУБНЕПЛОДЫ
Группа 08	СЪЕДОБНЫЕ ФРУКТЫ И ОРЕХИ; КОЖУРА ЦИТРУСОВЫХ ПЛОДОВ ИЛИ КОРКИ ДЫНЬ
Группа 09	КОФЕ, ЧАЙ, МАТЕ, ИЛИ ПАРАГАВАЙСКИЙ ЧАЙ, И ПРЯНОСТИ
Группа 10	ЗЛАКИ

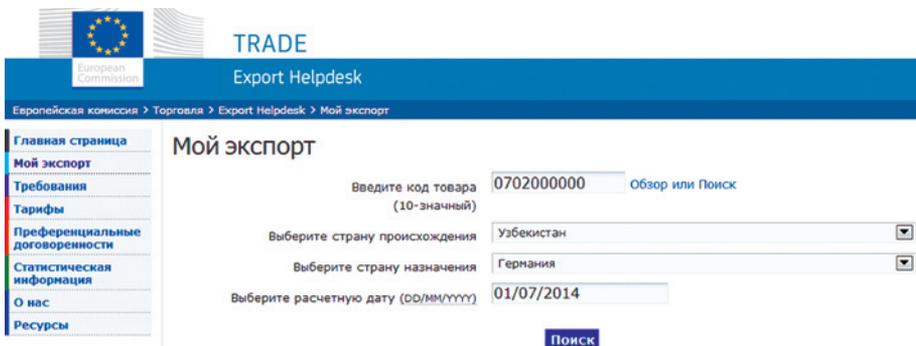
«Ўсимлик маҳсулотлари» II бўлимида «Сабзавотлар ва айрим истеъмол қилиб бўладиган илдиз мевали ўсимликлар» 07 гуруҳини танланг. 0702 коди «Янги ва совитилган томатлар» маҳсулотига мувофиқ келади.

The screenshot shows the 'TRADE Export Helpdesk' interface. At the top, there is a search bar and a 'Поиск' button. Below the search bar, the text 'Перечень изделий' and 'Перечень групп/07' is displayed. Underneath, there is a link 'Ответственность за русский язык'. The main content is a table with two columns: 'Код' (Code) and 'Описание изделия' (Description of the product). The table lists products 07 through 0711, with descriptions in Russian. Product 0702 is highlighted in blue.

Код	Описание изделия
07	ОВОЩИ И НЕКОТОРЫЕ СЪЕДОБНЫЕ КОРНЕПЛОДЫ И КЛУБНЕПЛОДЫ
0701	Картофель свежий или охлажденный:
0702	Томаты свежие или охлажденные:
0703	Onions, shallots, garlic, leeks and other alliaceous vegetables, fresh or chilled
0704	Cabbages, cauliflowers, kohlrabi, kale and similar edible brassicas, fresh or chilled
0705	Lettuce (<i>Lactuca sativa</i>) and chicory (<i>Cichorium spp.</i>), fresh or chilled
0706	Морковь, репа, свекла столовая, козлотородник, сельдерей корневой, редис и прочие аналогичные съедобные корнеплоды, свежие или охлажденные:
0707	Огурцы и корнишоны, свежие или охлажденные:
0708	Бобовые овощи, лущеные или нелущеные, свежие или охлажденные:
0709	Овощи прочие, свежие или охлажденные:
0710	Овощи (сырые или сваренные в воде или на пару) замороженные:
0711	Vegetables provisionally preserved (for example, by sulphur dioxide gas, in brine, in sulphur water or in other preservative solutions), but unsuitable in that state for immediate consumption

«Менинг экспортим» саҳифасида маҳсулотнинг 10та сондан иборат рақамини (0702000000), товар ишлаб чиқарилган мамлакатни (Ўзбекистон), жўнатилаётган мамлакатни (Германия) ва етказиб бериш режалаштирилган санани (01/07/2014) киритинг. «Излаш» функциясини танланг.

TRADE
Export Helpdesk

Европейская комиссия > Торговля > Export Helpdesk > Мой экспорт

Главная страница
Мой экспорт
Требования
Тарифы
Преференциальные договоренности
Статистическая информация
О нас
Ресурсы

Мой экспорт

Введите код товара Обзор или Поиск
(10-значный)

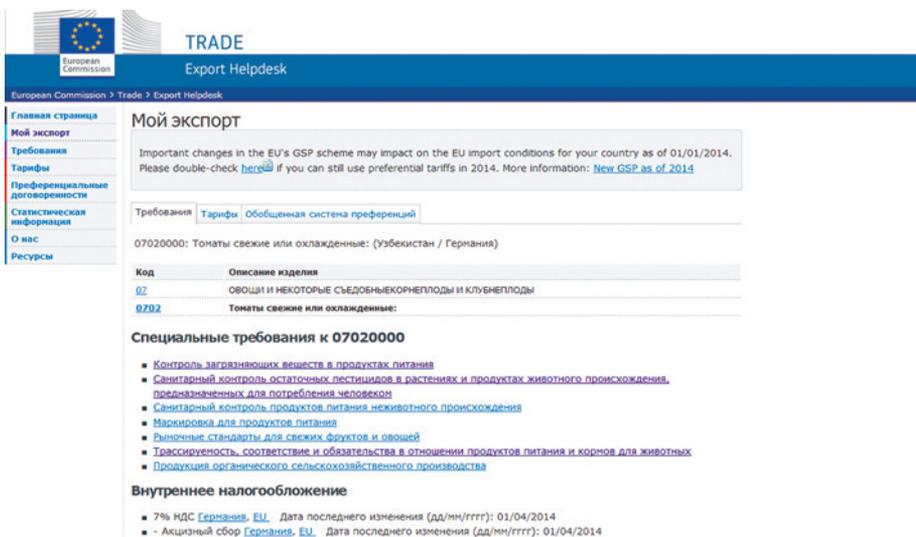
Выберите страну происхождения

Выберите страну назначения

Выберите расчетную дату (DD/MM/YYYY)

Поиск

«Талаблар» саҳифасида Сиз ушбу маҳсулотни Европа Иттифоқига импорт қилишда қўйиладиган махсус талабларни топишингиз мумкин. Ҳар бир талаб бўйича ҳаволани танлаётиб, тегишли қонун ҳужжатларини, зарур ҳужжатлар намуналарини, Европа Иттифоқидаги масъул ташкилотларнинг манзилларини топиш мумкин. Шунингдек ушбу саҳифада Европа Иттифоқининг танланган мамлакатдаги ички солиқ солиш тўғрисида маълумот кўрсатилган (ҚҚС ва акциз йиғими ставкалари).

TRADE
Export Helpdesk

European Commission > Trade > Export Helpdesk

Главная страница
Мой экспорт
Требования
Тарифы
Преференциальные договоренности
Статистическая информация
О нас
Ресурсы

Мой экспорт

Important changes in the EU's GSP scheme may impact on the EU import conditions for your country as of 01/01/2014. Please double-check [here](#) if you can still use preferential tariffs in 2014. More information: [New GSP as of 2014](#)

Требования | Тарифы | Обобщенная система преференций

070200000: Томаты свежие или охлажденные: (Узбекистан / Германия)

Код	Описание изделия
07	ОВОЩИ И НЕКОТОРЫЕ СЪЕДОБНЫЕКОРНЕПЛОДЫ И КЛУБНЕПЛОДЫ
0702	Томаты свежие или охлажденные:

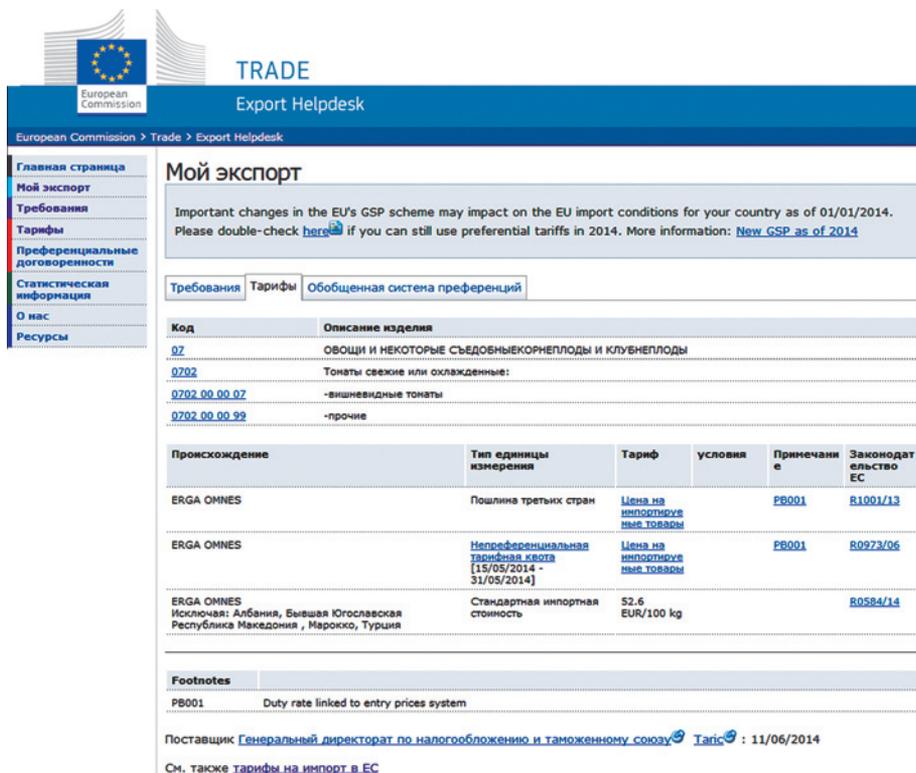
Специальные требования к 07020000

- [Контроль загрязняющих веществ в продуктах питания](#)
- [Санитарный контроль остаточных пестицидов в растениях и продуктах животного происхождения, предназначенных для потребления человеком](#)
- [Санитарный контроль продуктов питания неживотного происхождения](#)
- [Маркировка для продуктов питания](#)
- [Функциональные стандарты для свежих фруктов и овощей](#)
- [Транспарентность, соответствие и обязательства в отношении продуктов питания и кормов для животных](#)
- [Продукция органического сельскохозяйственного производства](#)

Внутреннее налогообложение

- 7% НДС [Германия, EU](#). Дата последнего изменения (дд/мм/гггг): 01/04/2014
- - Акцизный сбор [Германия, EU](#). Дата последнего изменения (дд/мм/гггг): 01/04/2014

«Тарифлар» саҳифасида Сиз импорт тарифлари, шунингдек ЕИ мамлакатларида ушбу маҳсулотларга берилган преференциялар тизими тўғрисидаги маълумотни топишингиз мумкин.

The screenshot shows the 'My exports' section of the European Commission Trade Export Helpdesk. It features a navigation menu on the left and a main content area with a search bar and a table of tariff rates. The table includes columns for 'Origin', 'Type of unit of measurement', 'Tariff', 'Conditions', 'Remarks', and 'Legislation of the EC'. The table lists various tariff rates for fruit and vegetables, including a duty rate of 52.6 EUR/100 kg for certain countries.

Мой экспорт

Important changes in the EU's GSP scheme may impact on the EU import conditions for your country as of 01/01/2014. Please double-check [here](#) if you can still use preferential tariffs in 2014. More information: [New GSP as of 2014](#)

Требования Тарифы Обобщенная система преференций

Код	Описание изделия
07	ОВОЩИ и НЕКОТОРЫЕ СЪЕДОБНЫЕКОРНЕПЛОДЫ и КЛУБНЕПЛОДЫ
0702	Тонаты свежие или охлажденные:
0702 00 00 07	-вишневидные тонаты
0702 00 00 99	-прочие

Происхождение	Тип единицы измерения	Тариф	условия	Примечание	Законодательство ЕС
ERGA OMNES	Пошлина третьих стран	Цена на импортные товары		PB001	R1001/13
ERGA OMNES	Непреференциальная тарифная квота [15/05/2014 - 31/05/2014]	Цена на импортные товары		PB001	R0973/06
ERGA OMNES Исключая: Албания, Бывшая Югославская Республика Македония, Марокко, Турция	Стандартная импортная стоимость	52.6 EUR/100 kg			R0584/14

Footnotes

[PB001](#) Duty rate linked to entry prices system

Поставщик: [Генеральный директор по налогообложению и таможенному союзу](#) [Taric](#): 11/06/2014

См. также [тарифы на импорт в ЕС](#)

4

Европа Иттифоқи мамлакатларига мева-сабзавот маҳсулотларини экспорт қилишда қўйиладиган махсус талаблар

Агар Сиз Европа Иттифоқига мева-сабзавот маҳсулотларини экспорт қилишни режалаштираётган бўлсангиз, Европа Иттифоқининг озиқ-овқат тўғрисидаги қонун ҳужжатларининг умумий қоидаларига ҳам, маҳсулотнинг ушбу турига қўйилган махсус талабларга ҳам риоя қилишингиз керак.

Европа Иттифоқининг озиқ-овқат тўғрисидаги қонун ҳужжатларининг умумий талаблари

Европа Иттифоқининг озиқ-овқат тўғрисидаги қонун ҳужжатларининг айрим талаблари Европа Иттифоқига экспорт қилинаётган барча озиқ-овқат маҳсулотларига ва озуқага қўлланилади. Озиқ-овқат маҳсулотлари ва озуқа операторлари озиқ-овқат маҳсулотлари ҳамда озуқа ишлаб чиқариш ва тақсимлашнинг барча босқичларида

қуйидаги талабларга риоя қилиши керак:

1. Озиқ-овқат маҳсулотлари тўғрисидаги қонун ҳужжатларига риоя қилиш (мувофиқлик ёки эквивалентлик).
2. Кузатиб текшириш мумкинлиги.
3. Импорт қилувчиларнинг жавобгарлиги.

1. Озиқ-овқат маҳсулотлари тўғрисидаги қонун ҳужжатларига риоя қилиш (мувофиқлик ёки эквивалентлик). Импорт қилинаётган озиқ-овқат ва озуқа маҳсулотлари озиқ-овқат тўғрисидаги қонун ҳужжатларининг тегишли талабларига ёки ЕИ томонидан тенг қийматли деб эътироф этилган шартларга мувофиқ келиши керак. Экспорт қилувчи мамлакатнинг ваколатли органи маҳсулотингизнинг ЕИ талабларига мувофиқ келиши ёки уларга тенг эканлиги тўғрисида қафолат бериши керак.

2. Кузатиб текшириш мумкинлиги. ЕИ қонуни кузатиб текширишни озиқ-овқат маҳсулотларида фойдаланиладиган исталган озиқ-овқат маҳсулотлари, озуқа ва ингредиентларни ишлаб чиқаришнинг, қайта ишлашнинг ва тақсимлашнинг барча босқичларида кузатиш имконияти сифатида белгилайди. Гарчи кузатиш қоидалари Европа Иттифоқидан ташқарида қўлланмаса-да, ушбу талаб

маҳсулотингизни Европа Иттифоқига импорт қилувчига татбиқ этилади, чунки у маҳсулот ишлаб чиқарилган мамлакатдаги етказиб берувчини идентификация қилиши ва рўйхатдан ўтказиши керак.

Сиз озиқ-овқат маҳсулотларини экспорт қилувчи сифатида маҳсулотни тўғридан – тўғри етказиб берувчини ва қабул қилувчини билишингиз керак («бир қадам орқага – бир қадам олдинга» тамойили).

3. Импорт қилувчиларнинг жавобгарлиги. Ҳар қандай озиқ-овқат оператори каби сиз ҳам озиқ-овқат маҳсулотларини ишлаб чиқариш, қайта ишлаш ва тақсимлашнинг барча босқичларида маҳсулот озиқ-овқат маҳсулотлари тўғрисидаги қонун ҳужжатларининг талабларига жавоб беришини кафолатлашингиз ҳамда назоратингиз остида бўлган маҳсулотлар учун ушбу талабларнинг бажарилишини тасдиқлаш имкониятига эга бўлишингиз керак.

Қонун ҳужжатлари

- Европа парламенти ва Кенгашининг 178/2002-сонли Регламенти (OJ L-31 01/02/2002) (**CELEX 32002R0178**)

Маълумотнинг бошқа манбалари

Батафсилроқ маълумотни Соғлиқни сақлаш ва истеъмолчиларни ҳимоя қилиш бўйича бош директоратнинг сайтидан топиш мумкин (DG SANCO):

- **Озиқ-овқат маҳсулотлари тўғрисидаги қонун ҳужжатларининг тамойиллари:**
http://ec.europa.eu/food/food/foodlaw/principles/index_en.htm
- **Озиқ-овқат маҳсулотларини кузатиш:**
http://ec.europa.eu/food/food/foodlaw/traceability/index_en.htm
- **Операторларнинг жавобгарлиги:**
http://ec.europa.eu/food/food/foodlaw/responsibilities/index_en.htm
- **Озиқ-овқат операторларининг асосий мажбуриятлари тўғрисида лефлет:**
http://ec.europa.eu/food/food/foodlaw/responsibilities/obligations_en.pdf

Европа парламенти ва Кенгаши Умумий озиқ-овқат маҳсулотлари тўғрисидаги қонун ҳужжатларининг 178/2002-сонли Регламентидаги 11, 12, 16, 17, 18, 19 ва 20-моддаларни амалга оширишга доир қўлланма бўлувчи кўрсатмалар:

http://ec.europa.eu/food/food/foodlaw/guidance/docs/guidance_rev_8_en.pdf

Ҳайвон хом ашёсидан тайёрланмаган озиқ-овқат маҳсулотларини санитария жиҳатидан назорат қилиш

Агар сиз мева-сабзавот маҳсулотларини экспорт қилишни режалаштираётган бўлсангиз, аҳоли соғлиғига таҳдид соладиган хавфнинг олдини олишга ва истеъмолчилар манфаатларини ҳимоя қилишга қаратилган қуйидаги қоидалар ва талабларга риоя қилишингиз керак.

1. Озиқ-овқат маҳсулотлари гигиенасининг умумий қоидалари. 852/2004-сонли Регламентда (ЕИ) белгиланган озиқ-овқат маҳсулотлари гигиенаси қоидалари озиқ-овқат маҳсулотларини ишлаб чиқаришнинг барча босқичида унинг хавфсизлигини таъминлашга қаратилган.

Озиқ-овқат маҳсулотлари операторлари қуйидаги қоидаларга риоя қилишлари керак:

- Озиқ-овқат маҳсулотлар ва жараёнларнинг хавфсизлигини назорат қилиш юзасидан жавоб бериш.

Агар маҳсулот ишлаб чиқарувчи ЕИ ҳудудидан ташқарида бўлса, бу мажбурият ишлаб чиқарувчининг Европа Иттифоқидаги вакилига ёки маҳсулотни импорт қилувчига тааллуқли бўлади.

- Озиқ-овқат маҳсулотларини ишлаб чиқаришнинг илк босқичидан сўнгги босқичигача, шунингдек ишлаб чиқариш, қайта ишлаш ва тақсимлаш босқичларида гигиенанинг асосий талабларига риоя этилишини кафолатлаш.
- Маҳсулотнинг микробиологик зарарланиш даражасини назорат қилиш.
- Озиқ-овқат маҳсулотларининг айрим турлари учун микробиологик мезонлар Комиссиянинг (ЕИ) 2073/2005-сонли Қарорида белгиланган.
- Тартиб-таомиллар НАССР принципларига мувофиқ келиши керак.
- Озиқ-овқат маҳсулотлари операторларини тасдиқлаш ва рўйхатдан ўтказиш.

2. Озиқ-овқат маҳсулотларидаги зарарли моддаларга тааллуқли умумий талаблар. Озиқ-овқат маҳсулотларига (шу жумладан мева ва сабзавотларга) уларни ишлаб чиқариш, қадоқлаш, ташиш ёки сақлашнинг турли босқичларида зарарли моддалар тушиб қолиши ёки улар атроф-муҳитнинг ифлосланиши натижасида пайдо бўлиши мумкин. Бундай моддалар озиқ-овқат маҳсулотларининг хавфсизлиги учун ҳақиқий хавфни ўзида ифодалаши туфайли ЕИ озиқ-овқат маҳсулотларидаги айрим зарарли моддалар учун максимал даражаларни белгилаб, хавфни камайтириш чора-тадбирларини кўрган.

а) озиқ-овқат маҳсулотларидаги айрим зарарли моддаларнинг максимал даражаси. Айрим озиқ-овқат маҳсулотлари (масалан, мевалар, сабзавотлар,

ёнғоқ, бошоқли ўсимликлар, мева шарбатлари ва ҳоказолар ...) бозорга жойлаштирилганда уларнинг ифлосланганлик даражаси ЕИ комиссиясининг 1881/2006-сонли Регламентида кўрсатилган даражадан юқори бўлмаслиги керак.

Умуман олганда, зарарли моддаларнинг максимал даражалари озиқ-овқат маҳсулотларининг ейиладиган қисмига ҳамда мураккаб озиқ-овқат маҳсулотларини ишлаб чиқариш учун фойдаланиладиган таркибий қисмларга нисбатан қўлланилади;

б) озиқ-овқат маҳсулотларида батамом йўқ қилинмаган пестицидларнинг максимал даражалари. Европа Иттифоқига аъзо давлатлар агар таркибида пестицидларнинг қолдиқлари мавжуд бўлган айрим маҳсулотларда бундай қолдиқларнинг миқдори одамларга номақбул хавф солиб, рухсат берилган максимал даражадан ортиқ бўлса, уларнинг бозорда жойлаштирилишини чеклаши мумкин. Ушбу чекловлар кўриб чиқиладиган модданинг заҳарлилигига боғлиқ.

ЕИ қонун ҳужжатлари қишлоқ хўжалиги маҳсулотларидаги ёки унинг янги узилган, қайта ишланган шаклда ва/ёки таркибида пестицидларнинг қолдиқлари бўлиши мумкин бўлган озиқ-овқат маҳсулотлари таркибида овқатга ишлатиш учун мўлжалланган қисмидаги пестицидлар қолдиқларининг максимал даражаларини белгилаб беради;

в) озиқ-овқат маҳсулотларини радиоактив ифлослантиришнинг максимал даражалари. ЕИ қонун ҳужжатлари ядро ҳалокатидан ёки исталган бошқа фавқулудда радиологик вазиятдан кейин бозорда жойлаштирилиши мумкин бўлган озиқ-овқат маҳсулотларининг радиоактив ифлосланишининг максимал мумкин бўлган даражаларини белгилаб беради;

г) озиқ-овқат маҳсулотлари ўраладиган ва жойлаштириладиган идишлар ҳамда материаллар. Озиқ-овқат маҳсулотлари қадоқланадиган ва жойлаштириладиган идишлар ҳамда материаллар ва буюмлар ўз хусусиятларини озиқ-овқат маҳсулотларига инсоннинг саломатлигига хавф солмайдиган қилиб, овқат таркибини номақбул йўл билан ўзгартирмайдиган қилиб ёки озиқ-овқат маҳсулотларининг таъми ва ҳидини ёмонлаштирмайдиган қилиб тайёрланган бўлиши керак.

1935/2004-сонли регламент (ЕИ) аниқ чора-тадбирлар татбиқ этилиши мумкин бўлган материаллар ва буюмлар (масалан, пластмасса, сопол буюмлар, резина, қоғоз, шиша ва ҳоказолар) гуруҳлари рўйхатини, шу жумладан маъқулланган моддалар рўйхатини, фойдаланишнинг ўзига хос шартларини, тозалик стандартлари ва ҳоказоларни белгилаб беради. Сопол буюмлар, қайта ҳосил қилинган целлюлоза ва пластика учун ўзига хос талаблар мавжуд.

3. Генетик модификацияланган (ГМ) озиқ-овқат маҳсулотларига ва озиқ-овқат маҳсулотларининг янги турларига (Novel food) қўйилган махсус талаблар.

Инсон саломатлигининг юксак даражасини таъминлаш мақсадида ЕИ қонун ҳужжатларида таркибида генетик модификацияланган организмларга эга ёки шундай организмлардан ҳосил қилинган маҳсулотларнинг бозорда жойлаштирилишига рухсат беришнинг ягона тартиб-таомили назарда тутилади.

Янги маҳсулотлар (масалан, кўп жиҳатдан ЕИ мамлакатларида 1997 йил 15 майга қадар инсон истеъмоли учун фойдаланилмаган озиқ-овқат маҳсулотлари ва ингредиентлар) ҳам ЕИ бозорига жойлаштирилишидан аввал хавфсизлик нуқтаи назаридан баҳоланиши керак.

4. Озиқ-овқат маҳсулотларини тайёрлашнинг умумий шартлари. ЕИ қонун ҳужжатлари истеъмолчиларнинг саломатлигини асраш ва ЕИ бозорида озиқ-овқат маҳсулотларининг эркин муомалада бўлишини таъминлаш мақсадида озиқ-овқат маҳсулотларини, озуқа ингредиентларини қайта ишлашга ҳамда улардан фойдаланиш шартларига тааллуқли нормаларни белгилаб беради.

Бундан ташқари, озиқ-овқат маҳсулотлари гуруҳлари учун махсус қоидалар аниқ кўрсатмаларда баён этилган. Таркиб бўйича талаблар, гигиеник талаблар, қўшимчалар рўйхати, тозалик мезонлари, белгига қўйилган аниқ талаблар ва ҳоказолар шулар жумласидандир.

Озиқ-овқат маҳсулотларини назорат қилиш. 882/2004-сонли Регламент (ЕИ) Европа Иттифоқида озиқ-овқат маҳсулотларининг расмий назорат қилинишини ташкил этиш учун умумий қоидаларни белгилаб беради.

ЕИ аъзо давлатларининг ваколатли органлари импорт қилинаётган озиқ-овқат маҳсулотларининг Европа Иттифоқининг истеъмолчилар соғлиғи ва манфаатларини ҳимоя қилишга қаратилган умумий санитария қоидаларига мувофиқ келишини таъминлаш учун улар устидан мунтазам назорат олиб боради.

Назорат Европа Иттифоқида импорт қилиш бўйича ва/ёки озиқ-овқат занжири-нинг исталган бошқа босқичи (ишлаб чиқариш, қайта ишлаш, сақлаш, ташиш, тақсимлаш ва савдо) юзасидан амалга оширилиши ҳамда ҳужжатларни мунтазам текширишни, ҳужжатларга мувофиқликни саралаб текширишни ва зарур бўлганда физик текширишни ўз ичига олиши мумкин.

Бундан ташқари, ЕИ комиссиясининг 669/2009-сонли Регламенти олиб кирилаётган айрим озиқ-овқат маҳсулотлари кириш пунктида маълум ёки янги пайдо бўлган таҳдидлар асосида кучли расмий назорат қилинишини белгилаб беради. Ушбу маҳсулотларни эркин муомалага чиқариш учун ушбу Қоидаларнинг низомларига мувофиқ Умумий кириш ҳужжати (Common Entry Document – CED) тақдим этиш зарур.

Батафсилроқ маълумотни Соғлиқни сақлаш ва истеъмолчиларни ҳимоя қилиш бўйича бош директоратнинг сайтдан топиш мумкин (DG SANCO):

Импорт қилиш талаблари ҳамда озиқ-овқат гигиенаси ва овқатланишни расмий назорат қилишнинг янги қоидалари билан боғлиқ асосий масалалар:

http://ec.europa.eu/food/food/controls/index_en.htm

❖ **Қонун ҳужжатлари.** Ҳайвон хом ашёсидан тайёрланмаган озиқ-овқат маҳсулотларини санитария жиҳатидан назорат қилиш соҳасида Европа Иттифоқининг қонун ҳужжатлари:

[EU legislation on health control of foodstuffs of non-animal origin.](http://exporthelp.europa.eu/update/requirements/ehir_eu14_02v001/eu/auxi/eu_heanahc_legislation.pdf)

http://exporthelp.europa.eu/update/requirements/ehir_eu14_02v001/eu/auxi/eu_heanahc_legislation.pdf

❖ **Маълумотнинг бошқа манбалари**

- Импорт қилиш талаблари ҳамда озиқ-овқат гигиенаси ва овқатланишни расмий назорат қилишнинг янги қоидалари билан боғлиқ асосий масалалар:
http://ec.europa.eu/food/international/trade/interpretation_imports.pdf
- Озиқ-овқат маҳсулотлари гигиенаси бўйича Европа Парламенти ва Кенгашининг 852/2004-сонли Регламентидаги (ЕИ) айрим низомларни амалга оширишга доир қўлланма бўлувчи ҳужжат:
http://ec.europa.eu/food/food/biosafety/hygienelegislation/guidance_doc_852-2004_en.pdf
- НАССР принциплари асосида тартиб-таомилларни амалга оширишга доир қўлланма бўлувчи ҳужжат, шунингдек озиқ-овқат саноатининг айрим корхоналарида НАССР принципларининг амалга оширилишига қўмаклашиш:
http://ec.europa.eu/food/food/biosafety/hygienelegislation/guidance_doc_haccp_en.pdf
- Озиқ-овқат маҳсулотларида ифлослантирувчи моддаларнинг қолдиқлари бўйича савол-жавоблар:
http://ec.europa.eu/food/food/chemicalsafety/residues/fcr_qanda_en.pdf
- Пестицидлар қолдиқларига доир ЕИ қонун ҳужжатларига кириш:
http://ec.europa.eu/food/plant/protection/resources/intro_en.pdf
- Европа Иттифоқида генетик модификацияланган организмлар бўйича савол-жавоблар:
http://ec.europa.eu/food/food/biotechnology/gmfood/qanda_en.htm
- Озиқ-овқат маҳсулотлари ўраладиган ва жойлаштириладиган идишлар ҳамда материалларга доир ЕИ қонун ҳужжатлари бўйича савол-жавоблар:
http://ec.europa.eu/food/food/chemicalsafety/foodcontact/qanda_booklet_en.pdf

Бошқа батафсилроқ маълумотни Соғлиқни сақлаш ва истеъмолчиларни ҳимоя қилиш бўйича бош директоратнинг сайтидан топиш мумкин (DG SANCO).

- **Микробиологик мезонлар:**
http://ec.europa.eu/food/food/biosafety/salmonella/microbio_en.htm
- **Озиқ-овқат маҳсулотларидаги ифлослантирувчи моддалар:**
http://ec.europa.eu/food/food/chemicalsafety/contaminants/index_en.htm
- **Пестицидлар қолдиқлари:**
http://ec.europa.eu/food/plant/protection/pesticides/index_en.htm и http://ec.europa.eu/food/plant/protection/resources/publications_en.htm
- **Пестицидларнинг максимал даражаси маълумотлар базаси:** http://ec.europa.eu/food/plant/protection/pesticides/database_pesticide_en.htm
- **Озиқ-овқат масулотлари ва озуқа бўйича тезкор хабардор қилиш тизими портали (RASFF) Portal – on-line қидирув учун маълумотлар базаси:**
http://ec.europa.eu/food/food/rapidalert/rasff_portal_database_en.htm
- **Генетик модификацияланган озиқ-овқат маҳсулотлари:**
http://ec.europa.eu/food/food/biotechnology/gmfood/index_en.htm
- **Янги маҳсулотлар:**
http://ec.europa.eu/food/food/biotechnology/novelfood/index_en.htm
- **Овқатга ишлатиладиган қўшимчалар:**
http://ec.europa.eu/food/food/fAEF/additives/index_en.htm
- **Озиқ-овқатни хушбўй қиладиган қўшимчалар:**
http://ec.europa.eu/food/food/fAEF/flavouring/index_en.htm
- **Озиқ-овқат радиацияси:**
http://ec.europa.eu/food/food/biosafety/irradiation/index_en.htm
- **Махсус озиқ-овқат мақсадлари учун озиқ-овқат маҳсулотлари:**
http://ec.europa.eu/food/food/labellingnutrition/nutritional/index_en.htm
- **Озиқ-овқат маҳсулотлари ўраладиган ва жойлаштириладиган идишлар ҳамда материаллар:**
http://ec.europa.eu/food/food/chemicalsafety/foodcontact/index_en.htm

Озиқ-овқат маҳсулотларидаги зарарли моддаларни назорат қилиш

Агар Сиз Европа Иттифоқида озиқ-овқат маҳсулотларини экспорт қилишни режалаштираётган бўлсангиз, уларнинг таркибида инсон саломатлигига хавф соладиган даражада зарарли моддалар йўқлигига ишонч ҳосил қилишингиз керак. Шу сабабли маҳсулотингизга ЕИ чегарасига етиб белиши билан зарарли моддаларнинг мавжудлигини ва микдорини кўрсатувчи лаборатория текширувлари баённомаларига эга ҳужжатлар илова қилиниши керак.

Истеъмолчилар ҳуқуқлари юксак даражада ҳимоя қилинишини таъминлаш мақсадида Европа Иттифоқиға (ЕИ) озиқ-овқат маҳсулотларини импорт қилиш ЕИ қонун ҳужжатларига мувофиқ бўлиши керак. ЕИ қонун ҳужжатлари ЕИ бозорларига жойлаштирилаётган маҳсулотлар овқатга қўшиб истеъмол қилиш нуқтаи назаридан хавфсиз бўлишини ва таркибида инсон саломатлиги учун хавф солиши мумкин бўлган даражаларда зарарли моддалар бўлмаслигини таъминлашга қаратилган.

ЕИ қонун ҳужжатлари муайян озиқ-овқат маҳсулотларидаги ифлослантирувчи моддаларга нисбатан максимал даражаларни белгилайди. ЕИ бозорига жойлаштирилаётган озиқ-овқат маҳсулотларининг таркибида ЕИ Регламентига илова қилинган 1881/2006-сонли Илованинг турли бўлимларида кўрсатилгандан юқори даражада зарарли моддалар бўлмаслиги керак.

Шу жумладан, мева-сабзавот маҳсулотларидаги қуйидаги зарарли моддаларнинг рухсат этилган максимал даражаларига лимитлар ўрнатилмоқда:

Бўлим	Ифлослантирувчи	Маҳсулот
1.	Селитра	салат, исмалоқ, болалар овқатлари
2.	Микотоксинлар	ер ёнғоқ, ёнғоқ, қуруқ мевалар, мева шарбатлари, зираворлар, олмадан тайёрланган маҳсулотлар, парҳез таомлар ва болалар овқатлари
	– афлотоксин	қуруқ мевалар
	– охратоксин	қурутилган узум, узум шарбати
	– патулин	мева шарбатлари, олмадан тайёрланган маҳсулотлар
3.	Оғир металллар	мева ва сабзавотлар
	– қўрғошин	сабзавотлар, мевалар ва реза мевалар, мева шарбатлари
	– кадмий	сабзавотлар
	– қалай	консерваланган ичимликлар, шу жумладан мева ва сабзавот шарбатлари

Маҳсулотингиз қандай зарарли моддаларга текширилишини ва уларнинг рухсат этилган максимал даражаларини 3-иловадан би-лиш мумкин.

Қонун ҳужжатлари

- Озиқ-овқат маҳсулотларидаги зарарли моддалар учун Ҳамжамиятнинг тартиб-таомилларини белгилаб берувчи Кенгашнинг (ЕИҲ) 1993 йил 8 февралда қабул қилинган 315/93-сонли Регламенти (OJ L-37, 13/02/1993) (CELEX 31993R0315).

- Озиқ-овқат маҳсулотларидаги айрим зарарли моддалар учун максимал даражаларни белгилаб берувчи 2006 йил 19 декабрда қабул қилинган 1881/2006-сонли Регламент (ЕИ) (OJ L-364 20/12/2006) (CELEX 32006R1881).

Маълумот манбалари

- Соғлиқни сақлаш ва истеъмолчиларни ҳимоя қилишга доир бош директорат – Озиқ-овқат маҳсулотларидаги зарарли моддаларга доир бюллетень: http://ec.europa.eu/food/food/chemicalsafety/contaminants/fs_contaminants_final_web_en.pdf
- Ривожланаётган мамлакатлардан импорт қилишга кўмаклашиш маркази (СБИ): <http://www.cbi.eu/marketinfo/cbi/?action=showDetails&id=5142>
- Европа озиқ-овқат маҳсулотлари хавфсизлиги бошқармаси (EFSA): <http://www.efsa.europa.eu/>

Инсон истеъмоли учун мўлжалланган ўсимликлардаги ва ҳайвон хом ашёсидан тайёрланган маҳсулотлардаги пестицидлар қолдиқларини санитария жиҳатидан назорат қилиш

Истеъмолчилар ҳуқуқларининг юксак даражада ҳимоя қилинишини таъминлаш мақсадида инсон истеъмол қилиши учун мўлжалланган, таркибида пестицидлар қолдиқлари мавжуд бўлиши мумкин бўлган ўсимликлар ва ҳайвонлар гўштидан тайёрланган маҳсулотларни ЕИ қонун ҳужжатларида белгиланган кафолатларга риоя қилинганда импорт қилишга рухсат берилади.

Европа Иттифоқининг пестицидлар маълумотлар базаси. Агар сиз Европа Иттифоқига ўсимликдан тайёрланган маҳсулотни экспорт қилишни режалаштираётган бўлсангиз, ўсимликларни ҳимоя қилиш учун ишлатилаётган фаол моддалар Европа Иттифоқининг пестицидлар маълумотлар базасига киритилган бўлиши керак.

Европа Иттифоқининг маъқулланган рўйхатига киритилган фаол моддалардангина (positive EU list) ўсимликларни ҳимоя қилиш воситаларида фойдаланиш мумкин. Бундай моддалар Европа Иттифоқининг пестицидлар маълумотлар базасида (EU Pesticide Database) кўрсатилган. Модда рўйхатга киритилгандан кейин Европа Иттифоқига аъзо давлатлар таркибида ушбу модда мавжуд бўлган маҳсулотлардан фойдаланишга рухсат бериши мумкин.

Европа Иттифоқида пестицидлар қолдиқларини назорат қилиш: пестицидлар қолдиқларининг рухсат этилган максимал даражалари.

ЕИ қонун ҳужжатлари пестицидлар қолдиқларини назорат қилиш қоидаларини ҳамда озиқ-овқат маҳсулотлари ва озуқадаги пестицидлар қолдиқларининг Европа Иттифоқида рухсат этилган максимал даражаларини (MRLs) белгилаб беради.

ЕИ чегарасига етиб келгунингизга қадар сиз маҳсулотингиз таркибида белгиланган лимитдан ортиқ пестицидлар мавжуд эмаслигига ишонч ҳосил қилишингиз керак.

Назорат қилиниши лозим бўлган товарлар рўйхати ва пестицидлар қолдиқларининг максимал даражалари (MRLs) 396/2005-сонли Регламентга (ЕИ) Иловаларда кўрсатилган:

I илова	MRLs қўлланиладиган маҳсулотлар, шу жумладан ҳайвонлар гўштидан тайёрланган маҳсулотлар, мевалар, савзавотлар, бошоқли ўсимликлар, зирavorлар ва айрим еса бўладиган ўсимликлар рўйхати
II илова	Европа Иттифоқида қолдиқларнинг максимал даражаси белгиланган пестицидлар рўйхати (MRLs)
III илова	Вақтинчалик MRLs рўйхати. ЕИ (2008 йил 1 сентябргача MRLs миллий даражада белгиланган пестицидлар)
IV илова	Хавф солиши пастлиги туфайли MRLs ни аниқлаш зарур бўлмаган пестицидлар рўйхати
IV илова	0,01 мг/кг дан фарқли автоматик тарзда лимит қўлланиладиган пестицидлар рўйхати
V илова	Қайта ишланган маҳсулотлар учун MRLs қайта ҳисоб-китоб қилиш коэффициентлари рўйхати
VII илова	Фумигантлар сифатида фойдаланиладиган пестицидлар рўйхати. Аъзо давлатлар товарлар бозорга жойлаштирилгунига қадар бундай пестицидлар юзасидан махсус қоидаларни қўллашга ҳақли

Маҳсулотнинг аниқ турлари бўйича Иловалар рўйхатига киритилган моддалар ва MRLs тўғрисидаги аниқ маълумотни **Европа Иттифоқининг пестицидлар маълумотлар базасидан** (EU Pesticide Database) олиш мумкин: http://ec.europa.eu/sanco_pesticides/public/?event=homepage

Назорат ва инспекция. ЕИга аъзо давлатлари маъмурлари озиқ-овқат маҳсулотларидаги пестицидлар қолдиқларини (MRLs) назорат қилиш ва уларга риоя этилишини таъминлаш учун жавоб беради. Пестицидлар қолдиқларини бошқариш мувофиқлаштирилган дастурга мувофиқ миллий референс-лабораториялар (national reference laboratories) Европа Иттифоқига аъзо давлатларда пестицидлар қолдиқларини аниқлаш учун маҳсулот намуналарини қабул қилади ва таҳлил қилади.

Бундан ташқари, назорат ЕИ чегарасида амалга оширилиши ҳам мумкин.

❖ Қонун ҳужжатлари

- ЕИга аъзо давлатлар томонидан ўсимликларни ҳимоя қилиш воситаларини авторизациядан ўтказиш қоидалари ва тартиб-таомилларини ҳамда улардаги фаол моддаларнинг миқдорини белгилаб берувчи Европа парламенти ва Кенгашининг 1107/2009-сонли Регламенти (ЕИ) (OJ L-309 24/11/2009) **(CELEX 32009R1107)**.
- Озиқ-овқат маҳсулотлари ва озуқадаги пестицидлар қолдиқларининг Европа Иттифоқида рухсат этилган максимал даражаларини белгилаб берувчи (MRLs) 396/2005-сонли Регламент (ЕИ).
- Ўсимликдан ва ҳайвонлар гўшtidан тайёрланган озиқ-овқат маҳсулотларидаги қолдиқларни назорат қилиш дастурини белгилаб берувчи Комиссиянинг 788/2012-сонли Регламенти (ЕИ) (OJ L-235 01/09/2012) **(CELEX 32012R0788)**.

❖ Маълумот манбалари

- Пестицидлар қолдиқлари бўйича референс-лабораториялар жамияти: <http://www.crl-pesticides.eu>
- Озиқ-овқат ва ветеринария бўйича идора (FVO): http://ec.europa.eu/food/fvo/index_en.cfm
- «Озиқ-овқат маҳсулотлари ва уруғлардаги пестицидлар қолдиқларини таҳлил қилиш учун сифатни тасдиқлаш ҳамда назорат қилиш тартиб-таомиллари» ҳужжати: http://ec.europa.eu/food/plant/protection/resources/qualcontrol_en.pdf

Фитосанитария назорати

Агар сиз Европа Иттифоқида ўсимликлар ва ўсимликлардан тайёрланган маҳсулотларни (шу жумладан мева сабзавотларни) экспорт қилишни режалаштираётган бўлсангиз, маҳсулотингиз Европа Иттифоқининг фитосанитарияга доир қонун ҳужжатларига мувофиқ бўлишига ишонч ҳосил қилиш зарур.

ЕИ ҳудудида ўсимликларга ва ўсимликлардан тайёрланган маҳсулотларга зарар етказувчи организмлар олиб кирилиши ва тарқатилишининг олдини олиш фитосанитария чора-тадбирларининг бош мақсадидир. Асосий талаблар:

- айрим ушбу организмларни ЕИ ҳудудига олиб кириш тақиқланганлигини назарда тутати, бундан айрим ҳолатлар мустасно;
- ушбу ўсимликлар ёки ўсимликлардан тайёрланган маҳсулотларга фитосанитария сертификати илова қилинган бўлиши керак.

Умумий талаблар. Европа Иттифоқига олиб кириладиган ўсимликлар ва ўсимликлардан тайёрланган маҳсулотларга:

- экспорт қилаётган мамлакатнинг малакали органи томонидан берилган **фитосанитария сертификати** илова қилиниши;
- ЕИ ҳудудига кириш пунктида **божхона текширувидан** ўтказилиши;
- Европа Иттифоқида импорт қилаётган аъзо давлатда **расман рўйхатдан ўтказилиб** импорт қилиниши;
- чегарадан ўтиладиган жойга **етиб келишидан аввал** божхона органларига **хабар қилиниши** керак.

Агар учинчи мамлакатлардан етказиб бериладиган ўсимликлар ва ўсимликлардан тайёрланган маҳсулотлар ЕИ ҳудудида хавф уйғотса, аъзо давлатлар ёки Европа комиссияси вақтинчалик шошилинч чора-тадбирларни кўриши мумкин.

Ўсимликлар: тирик ўсимликлар ва ўсимликларнинг муайян тирик қисмлари, шу жумладан уруғлар. Қуйидагилар ушбу тоифага киради:

- мевалар, паст ҳароратда музлатилган мевалардан ташқари;
- сабзавотлар, паст ҳароратда музлатилган сабзавотлардан ташқари;
- илдизмевали ўсимликлар, туғунакпиезлар, пиез ва илдизпоярлар;
- узилган гуллар;
- баргли бутуқлар;
- барглари сақланган кесиб олинган дарахтлар;
- барглар;
- ҳужайра тўқимали ўсимликлар;
- тирик гулчанги;
- куртакли дарахтлар, дарахт чиқиндилари ва новдалари.

Ўсимликлардан тайёрланган маҳсулотлар. Қайта ишланмаган ёки оддий қайта ишланган ва эндиликда ўсимлик ҳисобланмаган маҳсулотлар.

Фитосанитария сертификати ва ёки қайта экспорт қилиш учун фитосанитария сертификати.

Агар Сиз Европа Иттифоқига юқорида санаб ўтилган ўсимликлар ва ўсимликлардан тайёрланган маҳсулотларни экспорт қилишни режалаштираётган бўлсангиз, уларга расмий «фитосанитария сертификати» ёки «қайта экспорт қилиш учун фитосанитария сертификати» илова қилишингиз керак (агар юк мамлакатдан жўнатилгандан кейин Европа Иттифоқига кирмайдиган бошқа мамлакатда сақланган бўлса, қайта қадоқланган бўлса ёки тақсимланган бўлса).

Ушбу ҳужжатлар ўсимликлар ва ўсимликлардан тайёрланган маҳсулотларнинг фитосанитария ҳолатини, шунингдек юк расман текширилганлигини, Европа Иттифоқига олиб кириш учун белгиланган талабларга мувофиқ келишини ҳамда карантин зараркундалар ва бошқа зарарли организмлардан холи эканлигини тасдиқлайди.

Сертификатлар ЕИ расмий тилларининг ҳеч бўлмаса бирида берилган бўлиши керак. Сертификатлар ҳужжатда кўрсатилган ўсимликлар, ўсимлик маҳсулотлари ёки бошқа объектлар мамлакатни тарк этадиган санадан кўпи билан 14 кун олдин экспорт қилаётган ёки қайта экспорт қилаётган мамлакатнинг ваколатли органлари томонидан берилиши керак.

Фитосанитария сертификати ўсимликларни ҳимоя қилишга доир конвенция қоидаларига мувофиқ ҳамда ФАО Халқаро стандартининг 12-сонли фитосанитария чора-тадбирларига доир фитосанитария сертификатлари бўйича қўлланмани инобатга олган ҳолда берилади.

Ўсимликлар соғломлигини божхонада текшириш ва назорат қилиш. Сиз ўсимликлар ва ўсимликлардан тайёрланган маҳсулотларни Европа Иттифоқига фақат авторизациядан ўтказилган ўтказиш пунктлари орқали экспорт қилишингиз мумкин. Мазкур ўтказиш пунктларида ўсимликлар ва ўсимликлардан тайёрланган маҳсулотлар Европа Иттифоқига келтирилган вақтдан бошлаб расмий масъул органлар томонидан божхонада текширилиши ва назорат қилиниши лозим.

Бундан ташқари, импорт қилувчи ёки унинг вакили юк келтирилганлиги ҳақида аввалдан хабардор қилиши ва инспекцияга сўров юбориши керак. Божхонада расмийлаштириш инспекциянинг ижобий натижасидан кейингина ўтказилиши мумкин.

Инспекция:

- зарур сертификатлар, ҳужжатлар ёки белгилар берилганлигини ва қўйилган талабларни қондиришини кўрсатувчи ҳужжатларни текширишни;
- ўсимликлар, ўсимликлардан тайёрланган маҳсулотлар ёки бошқа объектлар сўралаётган ҳужжатларда билдирилган маҳсулотларга мувофиқ келишини кўрсатувчи айнан ўхшашликни;

- ўсимликлар, ўсимликлардан тайёрланган маҳсулотлар ёки бошқа объектлар, шу жумладан ўраш материалларида ишлатилган тахта, агар бундай тахталар мавжуд бўлса, ЕИ Кенгашининг 2000/29-сонли Директивасида кўрсатилган аниқ талаблар ва фитосанитария чора-тадбирларига мувофиқ бўлишини ҳамда Европа Иттифоқида импорт қилиниши мумкинлигини белгилаб берувчи ўсимликларнинг соғломлигини назорат қилишни ўз ичига олади.

Текширув Европа Иттифоқида аъзо тегишли давлатнинг чегара постига кириб келган вақтда ўтказилиши керак. Шунга қарамай, ўсимликларнинг айнан ўхшашлигини ва соғломлигини текшириш ҳар бир аниқ ҳолатда аниқланадиган ўсимликлар ва ўсимликлардан тайёрланган маҳсулотларни ташишга тааллуқли аниқ қафолат ва ҳужжатлардан қониқиш ҳосил қилинган тақдирда тайинланган жойда амалга оширилиши мумкин.

Импорт қилувчилар реестри. Ўсимликлар, ўсимликлардан тайёрланган маҳсулотлар ёки юқорида кўрсатилган бошқа объектларни импорт қилувчилар ишлаб чиқарувчи бўлишларидан қатъи назар Европа Иттифоқида аъзо давлатларнинг расмий реестрига киритилиши ҳамда рўйхатдан ўтказилганлик ҳақидаги расмий рақамга эга бўлиши керак.

Импорт қилиш тўғрисида аввалдан билдириш. Аъзо давлатлар аэропорт ва портлар раҳбариятидан, импорт қилувчилар ва операторлардан улар ўсимликлар, ўсимликлардан тайёрланган маҳсулотлар ва бошқа объектлар ортилган юк келатганлиги ҳақида маълумот олиши билан бу ҳақда кириш пунктидаги божхона органининг ва кириш пунктидаги расмий органининг аввалдан огоҳлантирилишини талаб қилиши мумкин.

Бундан ташқари, ўсимликлар, ўсимликлардан тайёрланган маҳсулотлар ва зарarli организмларни сақлаш оладиган исталган бошқа материал фавкулдда чора-тадбирлар предмети бўлиши мумкин.

Қонун ҳужжатлари

- Европа Иттифоқининг ўсимликлар соғломлигини назорат қилишга доир қонун ҳужжатлари (EU legislation on plant health control): http://exporthelp.europa.eu/update/requirements/ehir_eu14_02v001/eu/auxi/eu_heanahc_legislation.pdf

Бошқа маълумот манбалари

- Европа комиссияси – DG истеъмолчилар соғлиғини сақлаш ва ҳуқуқларини ҳимоя қилиш бўйича: http://ec.europa.eu/food/plant/organisms/index_en.htm

- Маҳсулотнинг айрим турларини импорт қилиш бўйича фавқулдда чора-тадбирлар ва назорат қилишнинг узоқ муддатли чора-тадбирлари: http://ec.europa.eu/food/plant/plant_health_biosafety/legislation/emergency_measures_import_en.htm
- Европа Иттифоқининг фитосанитария сертификатларининг қўшимча декларацияси тўғрисидаги талабларига доир қўлланма: http://ec.europa.eu/food/plant/plant_health_biosafety/trade_non_eu/docs/declarations_phyto_certificates_en.pdf
- Европа Иттифоқининг тахтадан ясалган ўраш материалларига доир қоидалари шарҳи: http://ec.europa.eu/food/plant/organisms/imports/overview_en_rules.pdf
- EUROPHYT – Европа Иттифоқининг ўсимликлар соғломлигини ҳимоя қилишга доир хабар қилувчи тизими: http://ec.europa.eu/food/plant/europhyt/index_en.htm

Хўл мева ва сабзавотлар учун бозор стандартлари

Агар Сиз Европа Иттифоқига хўл мева ва сабзавотларни экспорт қилишни режалаштираётган бўлсангиз, уларнинг сифати Европа Иттифоқининг бозор стандартларига мувофиқ бўлиши керак.

Бозор стандартлари. Бозор стандартлари маҳсулот янги, тоза бўлишини, унга тўғри белги қўйилганлигини, сифати яхшилигини ва кўрсатилган навга мувофиқ бўлишини кафолатлаш учун ишлаб чиқилган.

Кўпчилик маҳсулотлар **Европа Иттифоқининг умумий бозор стандартларига** мувофиқ келиши керак. Ушбу стандартлар:

- сифатга қўйилган энг кичик талабларни;
- пишиб етилганлик борасидаги энг кичик талабларни;
- толерантликни (бағрикенгликни);
- маҳсулотга қўйилган белгини белгилаб беради.

Қуйидаги мева ва сабзавотлар учун **Махсус бозор стандартлари** ишлаб чиқилган:

- **мевалар:** олма, цитрус мевалар, киви, шафтоли ва луччак шафтолилар, нок, қулупнай, узум;
- **сабзавотлар:** салат-сутчўп, эндивий, ширин қалампир, помидор.

Европа Иттифоқига импорт қилинадиган маҳсулотингиз Умумий ёки Махсус бозор стандартларига мувофиқ бўлиши керак. Маҳсулотингиз тоза, йирингламаган, соғлом ва ҳашарот тушмаган бўлиши ҳамда муайян даражада пишган бўлиши керак. Шунингдек, маҳсулотга тегишли белги қўйилган бўлиши, ишлаб чиқарилган мамлакат, нави, ҳажми, оғирлиги, сифати ва ўрам тўғрисида маълумот ёзилган бўлиши керак.

Бозор стандартлари қўлланиладиган маҳсулотнинг ўрамида, транспорт ҳужжатида, инвойсларда ва етказиб бериш учун берилган буюртманомаларда унинг нави кўрсатилган бўлиши керак.

Назорат тартиб-таомиллари. Сизнинг импорт қилувчингиз ёки унинг расмий вакили Европа Иттифоқининг назорат органларига товарингиз тўғрисида маълумотни (импорт қилувчининг, ишлаб чиқарилган мамлакатнинг идентификацияси, маҳсулот таърифи, оғирлиги, нави ва ҳоказолар) ҳамда бозор стандартларига мувофиқ келишини тасдиқловчи ҳужжат ёки сертификатни тақдим этиши керак.

Европа Иттифоқида бозор стандартлари инспекцияси. Европа Иттифоқига етиб келганда ЕИ аъзо давлатлари томонидан тайинланган инспекция органлари мева ва сабзавотларнинг ЕИ бозор стандартларига мувофиқ келишини саралаб текширади. Инспекция импорт қилинаётган маҳсулотнинг ЕИ бозор стандартларига мувофиқ келишини аниқлаш мақсадида унинг ҳужжатларини текширишдан ва/ёки уни назорат қилишдан иборат бўлиши мумкин.

Мувофиқ келишини текшириш якунлангандан кейин ЕИ аъзо давлатлари томонидан тайинланган инспекция органлари мувофиқлик сертификатини тайёрлаши керак. Ушбу сертификат маҳсулотни эркин муомалага чиқариш учун божхона органларига тақдим этилиши керак.

Мувофиқлик сертификати ЕИ Махсус бозор стандартлари объекти бўлган маҳсулот турларига талаб этилади.

Одатда, мувофиқлик сертификати ЕИ Умумий бозор стандартлари объекти бўлган маҳсулот учун талаб этилмайди, бироқ ЕИ бозор стандартига мувофиқ келишни саралаб текшириш олиб кириш пунктида ўтказилиши керак.

Агар товар ушбу стандартларга мувофиқ келмаса, текширувчи орган номувофиқлик аниқланганлиги тўғрисида ҳужжат тайёрлайди. Ушбу ҳужжат маҳсулотнинг рухсатсиз ўтказилишига тўсқинлик қилади.

Қайта ишлашга мўлжалланган маҳсулотлар. Қайта ишлашга мўлжалланган импорт қилинаётган маҳсулотларнинг ЕИ бозор стандартларига мувофиқ келиши текширилмайди. Шунга қарамай, қайта ишлашга мўлжалланган маҳсулотларнинг ўрами «қайта ишлашга мўлжалланган» дейилган ёзув ёки бошқа шунга ўхшаш бошқа таъриф билан аниқ белгиланган бўлиши керак.

❖ Қонун ҳужжатлари

- ЕИ Кенгашининг 2013 йил 17 декабрда қабул қилинган қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари бозорининг умумий тарзда ташкил этилишини белгилаб берадиган 1308/2013-сонли Регламенти (OJ L-347 20/12/2013) (CELEX 32013R1308);
- Мева ва сабзавотларга ҳамда қайта ишланган мева ва сабзавотларга нисбатан ЕИ Кенгашининг 1234/2007-сонли Регламентини қўллашнинг батафсил қоидаларини белгилаб берадиган ЕИ комиссиясининг 2011 йил 7 июнда қабул қилинган 543/2011-сонли Ижро этувчи Регламенти (OJ L-157 15/06/2011) (CELEX 32011R0543).

❖ Бошқа маълумот манбалари

- Европа комиссиясининг қишлоқ хўжалиги ва қишлоқ туманларини ривожлантиришга доир Бош директорати: http://ec.europa.eu/agriculture/fruit-and-vegetables/marketing-standards/index_en.htm

Озиқ-овқат маҳсулотлари учун белги қўйиш

Агар Сиз Европа Иттифоқига озиқ-овқат маҳсулотларини экспорт қилишни режалаштираётган бўлсангиз, маҳсулотингизга қўйилган белги **Европа Иттифоқининг белгига доир қоидаларига** мувофиқ келишига ишонч ҳосил қилинг.

Европа Иттифоқи (ЕИ) мамлакатларида сотиладиган барча озиқ-овқат маҳсулотлари Европа Иттифоқининг белги қўйишга доир қоидаларига мувофиқ келиши керак. Ушбу қоидалар истеъмолчилар озиқ-овқат маҳсулотларини харид қилаётганда онгли танлов учун зарур барча маълумотга эга бўлишларини таъминлашга қаратилган.

Озиқ-овқат маҳсулотларига белги қўйишга доир қуйидаги қоидалар қўлланилади:

- Озиқ-овқат маҳсулотларига белги қўйишнинг умумий қоидалари.
- Маҳсулотнинг муайян гуруҳлари учун белгиланган махсус қоидалар:
  - генетик модификацияланган озиқ-овқат маҳсулотлари ва янги маҳсулотларга белги қўйиш;
  - озиқ-овқат маҳсулотларига уларни тайёрлаш бўйича ўзига хос мақсадларни кўзлаб белги қўйиш;

- овқатга солинадиган қўшимчалар ва хушбўй ҳид берувчи қўшимчаларга белги қўйиш;
- озиқ-овқат маҳсулотлари ўраладиган ва жойлаштириладиган идишлар ҳамда материалларга белги қўйиш;
- озиқ-овқат маҳсулотларининг муайян турларига белги қўйиш.

Озиқ-овқат маҳсулотларига белги қўйишнинг умумий қоидалари. Озиқ-овқат маҳсулотлари этикеткалари ЕИ Кенгашининг 2000/13-сонли Директивасида белги-ланган умумий қоидаларга мувофиқ куйидаги маълумотларга эга бўлиши керак:

- Сотилаётган маҳсулот номи. Савдо русумидан ёки бренд номидан фойдаланиш мумкин, бироқ белги маҳсулотнинг умумий номига эга бўлиши шарт.
- «Ингредиентлар» сўзи билан белгиланган Ингредиентлар рўйхатида барча ингредиентлар уларнинг вазни камайиб боришига қараб ва махсус ўз номлари билан белгиланиб кўрсатилиши керак.
- Қадоқланган озиқ-овқат маҳсулотларининг соф оғирлиги миқдори суюқликлар учун (л, сантими́тр, миллилитрда) ва суюқлик бўлмаган маҳсулотлар учун (килограмм, граммда) метр бирликларда кўрсатилиши керак.
- Яроқлилик муддати кун, ой ва йил форматида бўлиши ҳамда тезда бузиладиган маҳсулотлар учун «...гача яроқли» ёки «...гача фойдаланилсин» жумлалари ёзилиши керак.
- Сақлаш ёки фойдаланиш учун ўзига хос шартлар.
- Номи ва фирма номи ҳамда Европа Иттифоқида таъсис этилган тайёрловчининг, ўрамловчининг ёки импорт қилувчининг манзили.
- Ишлаб чиқарилган жойи.
- Фойдаланиш бўйича қўлланма, зарур бўлганда.
- Қадоқланган озиқ-овқат маҳсулотлари учун туркум белгиси (серияси, лоти). Белгидан олдин «L» ҳарфи қўйилади.

Ушбу маълумотлар қадоқланган озиқ-овқат маҳсулотларининг ўрамида ёки унга ёпиштирилган этикеткада кўрсатилган бўлиши керак. Жамоат овқатланиши учун мўлжалланган ўрамланган озиқ-овқат маҳсулотларида (катта ҳажмда сотиладиган озиқ-овқат маҳсулотларида) албатта белги қўйилганлиги тўғрисидаги маълумотлар тижорат ҳужжатларида, сотилаётган маҳсулотнинг номи, сақлаш муддати ёки яроқлилик муддати, ишлаб чиқарувчининг номи эса ташқи ўрамда кўрсатилиши керак.

Белги озиқ-овқат маҳсулотларининг хусусиятлари ва хоссалари юзасидан ёлғон маълумот бермаслиги ҳамда касалликларнинг олдини олиши ва уларни даволаши ҳақидаги таъриф келтирмаслиги керак. Этикеткаларда берилган маълумот осон тушунилиши, яққол кўриниб туриши, аниқ ва ўчиб кетмайдиган қилиб ҳамда товар сотилаётган Европа Иттифоқида аъзо давлатнинг расмий тилида (тиллари-

да) ёзилган бўлиши керак. Шунга қарамай, харидорлар осон тушуниб оладиган хорижий атамалардан ёки иборалардан фойдаланиш мумкин.

Ушбу мажбурий талабларга қўшимча равишда ишлаб чиқарувчи ихтиёрий равишда маҳсулот тўғрисида қўшимча маълумотни, агар у ишончли бўлса ва истеъмолчиларни чалғитмаса, киритиши мумкин.

Озиқ-овқат маҳсулотлари ўраладиган ва жойлаштириладиган идишлар ҳамда материалларга белги қўйиш. Европа Иттифоқининг 1935/2004-сонли Регламентига мувофиқ озиқ-овқат маҳсулотлари ўраладиган ва жойлаштириладиган идишлар ҳамда буюмлар, шу жумладан ўрамлаш материаллари ва контейнерларга «озиқ-овқат маҳсулотларига мўлжалланган» деб ёзиб қўйилиши ёки стакан ва санчқи рамзига эга бўлиши керак.

Озиқ-овқат маҳсулотларининг муайян турларига белги қўйиш. Айрим озиқ-овқат маҳсулотларига, шу жумладан қуйидаги озиқ-овқат маҳсулотларига белги қўйиш бўйича ЕИ махсус қонун ҳужжатларида белгиланган қўшимча талаблар мавжуд:

- Мева шарбатлари ва айрим шунга ўхшаш маҳсулотлар (**Fruit juices and certain similar products**).
- Мевадан тайёрланган мурабболар, желе, мармеладлар ва ширин қизғиш пюре (**Fruit jams, jellies and marmalades and sweetened chestnut purée**).
- Янги маҳсулотлар ва озуқа ингредиентларининг янги турлари (**Novel foods and novel foods ingredients**).
- Тезда музлатилган маҳсулотлар (**Quick frozen foodstuffs**).

❖ Маълумот манбалари

- Озиқ-овқат маҳсулотларига белги қўйиш ҳақидаги батафсил маълумотни Истеъмолчилар соғлиғини асраш ва уларни ҳимоя қилиш бош директоратнинг сайтдан топиш мумкин (DG SANCO): http://ec.europa.eu/food/food/labellingnutrition/index_en.htm
- ЕИ қонун ҳужжатларини умумлаштирадиган фойдаланиш учун қулай бўлган бюллетенлар ЕИ қонун ҳужжатларини умумлаштириш сайтида мавжуд (Summaries of EU legislation): http://europa.eu/legislation_summaries/index_en.htm

Органик қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари (ихтиёрий талаб)

Агар Сиз Европа Иттифоқига «органик» маҳсулотни экспорт қилишни режалаштираётган бўлсангиз, бундай маҳсулот Европа Иттифоқининг озиқ-овқат маҳсулотларига қўйилган бошқа мажбурий талабларига қўшимча равишда органик маҳсулот тўғрисидаги махсус қонун ҳужжатларига мувофиқ келиши керак.

Европа Иттифоқи (ЕИ) бозорига ишлаб чиқаришнинг органик усулларидан фойдаланилган маҳсулотни жойлаштириш ЕИ Кенгашининг 834/2007-сонли Регламентида белгиланган қоидаларга мувофиқ келиши керак.

Ушбу қоидалар, асосан, қуйидаги жиҳатларни ўз ичига олади:

- Маҳсулотни яратиш барча босқичларининг (ишлаб чиқариш, қайта ишлаш, ўрамлаш, ташиш ва сақлаш) сертификатловчи орган томонидан сертификатланганлиги.
- Озиқ-овқат маҳсулотларини қайта ишлашда муайян маҳсулот ва воситалардан фойдаланиш (ЕИ комиссияси 889/2008-сонли Регламентининг VIII ва IX иловалари).
- Маъқулланган ингредиентлар рўйхатини органик қишлоқ хўжалиги маълумот тизимининг маълумотлар базасидан олиш мумкин (OFIS).
- Органик ишлаб чиқаришда генетик модификацияланган маҳсулотлардан ва улардан тайёрланган маҳсулотлардан фойдаланишни тақиқлаш.
- Европа Иттифоқида Органик маҳсулот логотипидан фойдаланиш.
- Ишлаб чиқаришнинг органик усулларидан фойдаланганликни кўрсатувчи логотип ва белгилардан ЕИ қонун ҳужжатларида назарда тутилган барча шартларга жавоб берадиган муайян маҳсулот учун фойдаланиш мумкин.
- Маҳсулотнинг ушбу тури учун инспекция чора-тадбирлари ва аниқ назорат схемалари Европа Иттифоқига аъзо давлатларининг тайинланган органлари томонидан қўлланиши керак.

Учинчи мамлакатлардан импорт қилиш. Учинчи мамлакатлардан келтирилдиган органик маҳсулотлар, агар улар ишлаб чиқариш қоидаларига мувофиқ ишлаб чиқилган бўлса ва ЕИ қонунчилигига кўра мувофиқликка ёки эквивалентликка текширилиши лозим бўлса, органик маҳсулот эканлиги кўрсатилиб ЕИ бозорига жойлаштирилиши мумкин.

Сиз органик маҳсулотлар ЕИ томонидан эътироф этилган муассасалар ёки органлар томонидан сертификатланган бўлса, уларни Европа Иттифоқига экспорт қилишингиз мумкин.

ЕИ эътироф этган назорат қилувчи муассаса ёки ҳокимият органи томонидан сертификатлаштириш

Текширишларни амалга ошириш ваколатига эга бўлган муассасалар маъмурларининг назорат қилувчи органлари ва муассасалар рўйхати органик қишлоқ хўжалиги маълумот тизимининг сайтида жойлаштирилган (OFIS).

Ҳужжатларни текшириш. Импорт қилинадиган юкларга учинчи давлатдаги ваколатли орган ёки муассаса томонидан берилган, юк ЕИ қонун ҳужжатларига мувофиқ келишини тасдиқлайдиган ҳужжатлар илова қилиниши керак. Сертификатнинг асл нусхаси товарга биринчи қабул қилувчи жойлашган жойга қадар илова қилиниши керак, шундан сўнг импорт қилувчи сертификатни текширувчи органларга ва/ёки муассасаларга тақдим этиш учун камида икки йил давомида ўзида сақлаши лозим.

Юкни текшириш. Европа Иттифоқига органик маҳсулотларни эркин муомалага чиқариш учун зарур шартлар қуйидагилардан иборат: инспекция сертификатининг асл нусхасини тақдим этиш, юкни текшириш ва Европа Иттифоқига аъзо давлатнинг тегишли органи томонидан инспекция сертификатининг маъқулланиши.

❖ Қонун ҳужжатлари

- ЕИ Кенгашининг 2007 йил 28 июнда қабул қилинган органик маҳсулотларни ишлаб чиқариш ва уларга белги қўйишга доир 834/2007-сонли Регламенти (OJ L-189 20/07/2007) (**CELEX 32007R0834**)
- Органик маҳсулот ишлаб чиқариш, унга белги қўйиш ва уни назорат қилиш борасида ЕИ Кенгашининг органик маҳсулотларни ишлаб чиқариш ва уларга белги қўйишга доир 834/2007-сонли Регламентини амалга ошириш учун батафсил қоидаларни белгилаб берувчи ЕИ комиссиясининг 2008 йил 5 сентябрда қабул қилинган 889/2008-сонли Регламенти (OJ L-250, 18/09/2008) (**CELEX 32008R0889**)
- Учинчи мамлакатлардан экологик тоза маҳсулотларни импорт қилиш чоратадбирлари борасида ЕИ Кенгашининг 834/2007-сонли Регламентини амалга оширишнинг батафсил қоидаларини белгилаб берувчи ЕИ комиссиясининг 2008 йил 8 декабрда қабул қилинган 1235/2008-сонли Регламенти (OJ L-334 12/12 / 2008) (**CELEX 32008R1235**)
- 2092/91-сонли Регламентнинг (ЕИХ) 15-моддасида назарда тутилган назорат учун жавоб берадиган муассасаларнинг ёки давлат ҳокимияти органларининг рўйхати (OJ C-72, 26/03/2009)

◆◆◆ Бошқа маълумот манбалари

- Органик маҳсулотни Европа Иттифоқига импорт қилишга доир тавсиялар. Хужжат Қишлоқ хўжалиги ва қишлоқ туманларини ривожлантириш Бош директоратининг Органик хўжалик бўлими томонидан ишлаб чиқилган **(Guidelines on import of organic products into the European Union)**: http://exporthelp.europa.eu/update/requirements/ehir_eu14_02v001/eu/auxi/eu_sporgan_guidelines_imports.pdf
- OFIS (Organic Farming Information System – органик хўжалик маълумот тизими) сайтида импортни авторизация қилишни, ингредиентларни авторизация қилишни, текшириш учун жавоб берадиган муассасалар ёки давлат ҳокимияти органларини ўз ичига олган маълумот умумлашмаси келтирилган: http://ec.europa.eu/agriculture/ofis_public/index.cfm

5

Германия мисолида айрим мева-сабзавот маҳсулотлари турларини Ўзбекистондан Европа Иттифоқи мамлакатларига экспорт қилишда қўйиладиган талаблар

Ўзбекистон кўплаб мамлакатларда талабгор бўлган мева ва сабзавотларни муваффақиятли экспорт қилувчи мамлакат бўлиб, жаҳоннинг 80 та мамлакатига янги узилган ва қайта ишланган мева-сабзавот маҳсулотларининг 180 дан ортиқ турини етказиб бермоқда.

ЕИ Экспортни қўллаб-қувватлаш хизматининг сайтида келтирилган статистик маълумотдан келиб чиққан ҳолда охириги 10 йил мобайнида Ўзбекистондан Европа Иттифоқи мамлакатларига мева-сабзавот маҳсулотлари экспортининг қуйидаги манзараси кузатилмоқда:

07-гурӯҳ – сабзавотлар ва айрим еб бўладиган илдизмевали ўсимликлар – 16%.

08-гурӯҳ – еб бўладиган мева ва ёнғоқ – 77%.

20-гурӯҳ – қайта ишланган сабзавот, мева, ёнғоқ маҳсулотлари ёки ўсимликларнинг бошқа қисмлари – 7%.

20-ГУРУҲ
Қайта ишланган сабзавот, мева, ёнғоқ маҳсулотлари ёки ўсимликларнинг бошқа қисмлари

7%

07-ГУРУҲ
Сабзавотлар ва айрим еб бўладиган илдизмевали ўсимликлар

16%

08-ГУРУҲ
Еб бўладиган мева ва ёнғоқ

77%

Хўл мевалар

Ўзбекистондан Германияга хўл меваларни экспорт қилишда қўйиладиган талабларни ўрикни экспорт қилиш мисолида кўриб чиқамиз.

08-ГУРУХ – ЕБ БЎЛАДИГАН МЕВА ВА ЁНҒОҚ

Код: 08091000

Маҳсулот таърифи: Ўрик

Ишлаб чиқарилган мамлакат: Ўзбекистон

Жўнатилаётган мамлакат: Германия

Ўрик учун қуйидаги махсус талаблар қўйилади:

- озиқ-овқат маҳсулотларидаги ифлослантирувчи моддаларни назорат қилиш;
- инсон истеъмол қилиши учун мўлжалланган ўсимликлар ва ҳайвон гўшtidан тайёрланган маҳсулотлардаги прeстицидларнинг қолдиқларини санитария жиҳатидан назорат қилиш;
- ҳайвонлар гўшtidан тайёрланмаган озиқ-овқат маҳсулотларини санитария жиҳатидан назорат қилиш;
- озиқ-овқат маҳсулотлари учун белги қўйиш;
- хўл мева ва сабзавотлар учун бозор стандартлари;
- фитосанитария назорат;
- озиқ-овқат маҳсулотлари ва ҳайвонлар учун озуканинг кузатиб текшириш имконияти, мувофиқлиги ва мажбуриятлар.

Германияда ушбу маҳсулот учун ички солиқ:

ҚҚС ставкаси – 7%

Акциз йиғими – 0%

Тарифлар:

Ишлаб чиқарилган жойи	Ўлчов бирлиги тури	Тариф	Шартлар	Изоҳ	ЕИ қонун ҳужжатлари
ERGA OMNES	Учинчи мамлакатлар божи	20 %		PB002	R1001/13
ОСП (умумий режим) Истисно: Хитой	Тариф преференция	16.5 %		PB002	R0978/12

Изоҳ. PB002 Бож ставкаси тегишли қонун ҳужжатларига мувофиқ четдан келтирилган маҳсулот нархлари тизими билан боғлиқ бўлиши мумкин.

Қуруқ мевалар

Ўзбекистондан Германияга қуруқ меваларни экспорт қилишда қўйиладиган талабларни қуритилган узумни экспорт қилиш мисолида кўриб чиқамиз.

08-ГУРУҲ – ЕБ БЎЛАДИГАН МЕВА ВА ЁНҒОҚ

Код: 08062030

Маҳсулот таърифи: Қуритилган узум – Sultanas

Ишлаб чиқарилган мамлакат: Ўзбекистон

Жўнатилаётган мамлакат: Германия

Қуритилган узум учун қуйидаги махсус талаблар қўйилади:

- озиқ-овқат маҳсулотларидаги ифлослантирувчи моддаларни назорат қилиш;
- инсон истеъмол қилиши учун мўлжалланган ўсимликлар ва ҳайвон гўшtidан тайёрланган маҳсулотлардаги прeстицидларнинг қолдиқларини санитария жиҳатидан назорат қилиш;
- ҳайвонлар гўшtidан тайёрланмаган озиқ-овқат маҳсулотларини санитария жиҳатидан назорат қилиш;
- озиқ-овқат маҳсулотлари учун белги қўйиш;
- ҳўл мева ва сабзавотлар учун бозор стандартлари;
- озиқ-овқат маҳсулотлари ва ҳайвонлар учун озуқанинг кузатиб текшириш имконияти, мувофиқлиги ва мажбуриятлар.

Германияда ушбу маҳсулот учун ички солиқ:

ҚҚС ставкаси – 7%

Акциз йиғими – 0%

Тарифлар:

Ишлаб чиқарилган жойи	Ўлчов бирлиги тури	Тариф	Шартлар	Изоҳ	ЕИ қонун ҳужжатлари
ERGA OMNES	Учинчи мамлакатлар божи	2.4 %			R2204/99
Ўзбекистон	Эркин муомалага чиқариш (чеклаш)			CD597	R1099/10

Изоҳ. CD597 Эркин муомалага чиқариш учун умумэтироф этилган импорт ҳужжатиини ёки унинг электрон эквивалентини тақдим этиш зарур. Ушбу ҳужжат барча назорат чора-тадбирлари ўтказилгандан кейин ва талаб этилганда қулай физик текшириш натижалари олингандан кейин тешишли равишда ваколатли орган томонидан тўлиқ тўлдирилган бўлиши керак.

Янги узилган сабзавотлар

Ўзбекистондан Германияга янги узилган сабзавотларни экспорт қилишда қўйиладиган талабларни карамни экспорт қилиш мисолида кўриб чиқамиз.

07-ГУРУХ – САБЗАВОТЛАР ВА АЙРИМ ЕБ БЎЛАДИГАН ИЛДИЗМЕВАЛИ ЎСИМЛИКЛАР

Код: 07049010

Маҳсулот таърифи: оқ бошли ва қизил бошли карам

Ишлаб чиқарилган мамлакат: Ўзбекистон

Жўнатилаётган мамлакат: Германия

Карам учун қуйидаги махсус талаблар қўйилади:

- озиқ-овқат маҳсулотларидаги ифлослантирувчи моддаларни назорат қилиш;
- инсон истеъмол қилиши учун мўлжалланган ўсимликлар ва ҳайвон гўшtidан тайёрланган маҳсулотлардаги прeстицидларнинг қолдиқларини санитария жиҳатидан назорат қилиш;
- ҳайвонлар гўшtidан тайёрланмаган озиқ-овқат маҳсулотларини санитария жиҳатидан назорат қилиш;
- озиқ-овқат маҳсулотлари учун белги қўйиш;
- ҳўл мева ва сабзавотлар учун бозор стандартлари;
- озиқ-овқат маҳсулотлари ва ҳайвонлар учун озуқанинг кузатиб текшириш имконияти, мувофиқлиги ва мажбуриятлар.

Германияда ушбу маҳсулот учун ички солиқ:

ҚҚС ставкаси – 7%

Акциз йиғими – 0%

Тарифлар:

Ишлаб чиқарилган жойи	Ўлчов бирлиги тури	Тариф	Шартлар	Изоҳ	ЕИ қонун ҳужжатлари
ERGA OMNES	Учинчи мамлакатлар божи	12 % MIN 0.4 EUR/100 kg			R2204/99
ОСП (умумий режим) Истисно: Хитой	Тариф преференция	8.5 %			R0978/12

Қуруқ сабзавотлар

Ўзбекистондан Германияга қуритилган сабзавотларни экспорт қилишда қўйиладиган талабларни қуритилган томат экспорт қилиш мисолида кўриб чиқамиз.

07-ГУРУҲ – САБЗАВОТЛАР ВА АЙРИМ ЕБ БЎЛАДИГАН ИЛДИЗМЕВАЛИ ЎСИМЛИКЛАР

Код: 07129030

Маҳсулот таърифи: қуритилган сабзавотлар – томатлар

Ишлаб чиқарилган мамлакат: Ўзбекистон

Жўнатилаётган мамлакат: Германия

Қуритилган томат учун қуйидаги махсус талаблар қўйилади:

- озиқ-овқат маҳсулотларидаги ифлослантирувчи моддаларни назорат қилиш;
- инсон истеъмол қилиши учун мўлжалланган ўсимликлар ва ҳайвон гўшtidан тайёрланган маҳсулотлардаги престицидларнинг қолдиқларини санитария жиҳатидан назорат қилиш;
- ҳайвонлар гўшtidан тайёрланмаган озиқ-овқат маҳсулотларини санитария жиҳатидан назорат қилиш;
- озиқ-овқат маҳсулотлари учун белги қўйиш;
- озиқ-овқат маҳсулотлари ва ҳайвонлар учун озуканинг кузатиб текшириш имконияти, мувофиқлиги ва мажбуриятлар.

Германияда ушбу маҳсулот учун ички солиқ:

ҚҚС ставкаси – 7%

Акциз йиғими – 0%

Тарифлар:

Ишлаб чиқарилган жойи	Ўлчов бирлиги тури	Тариф	Шартлар	Изоҳ	ЕИ қонун ҳужжатлари
ERGA OMNES	Учинчи мамлакатлар божи	12.8 %			R2204/99
ОСП (умумий режим) Истисно: Хитой	Тариф преференция	9.3 %			R0978/12

Шарбатлар ва концентратлар

Ўзбекистондан Германияга қайта ишланган мева ва сабзавотларни экспорт қилишда қўйиладиган талабларни олма шарбатини экспорт қилиш мисолида кўриб чиқамиз.

20-ГУРУҲ – ҚАЙТА ИШЛАНГАН САБЗАВОТ, МЕВА, ЁНҒОҚ МАҲСУЛОТЛАРИ ЁКИ ЎСИМЛИКЛАРНИНГ БОШҚА ҚИСМЛАРИ

Код: 20097120

Маҳсулот таърифи: олма шарбати, Брикс кўрсаткичи 20 дан ортиқ бўлмаган, таркибида шакар қўшимчалари мавжуд

Ишлаб чиқарилган мамлакат: Ўзбекистон

Жўнатилаётган мамлакат: Германия

Олма шарбати учун қуйидаги махсус талаблар қўйилади:

- озиқ-овқат маҳсулотларидаги ифлослантирувчи моддаларни назорат қилиш;
- ҳайвонлар гўшtidан тайёрланмаган озиқ-овқат маҳсулотларини санитария жиҳатидан назорат қилиш;
- озиқ-овқат маҳсулотлари учун белги қўйиш;
- озиқ-овқат маҳсулотлари ва ҳайвонлар учун озуқанинг кузатиб текшириш имконияти, мувофиқлиги ва мажбуриятлар.

Германияда ушбу маҳсулот учун ички солиқ:

ҚҚС ставкаси – 19%

Акциз йиғими – 0%

Тарифлар:

Ишлаб чиқарилган жойи	Ўлчов бирлиги тури	Тариф	Шартлар	Изоҳ	ЕИ қонун ҳужжатлари
ERGA OMNES	Учинчи мамлакатлар божи	18 %			R2031/01
ОСП (умумий режим) Хитой, Таиланддан ташқари	Тариф преференция	14.5 %			R0978/12

6

Европа Иттифоқида озиқ-овқат маҳсулотларини сертификатлаштириш

Маҳсулотларни, жараёнларни ёки хизматларни сертификатлаштириш маҳсулот, жараён ёки хизматлар стандартлар ва бошқа норматив ҳужжатларда белгиланган талабларга мувофиқ келиши кафолатланишини таъминлаш воситасидир. Сертификатлаштиришнинг айрим схемалари сифатни бошқариш тизимларини дастлабки текширишни ёки баҳолашни, сўнгра эса кузатишни ўз ичига олиши мумкин. Кузатишда диққат-эътибор сифат менежменти тизимига қаратилади. Бошқа схемалар дастлабки текширувга ва назорат хатти-ҳаракатларига асосланади, учинчи тоифадаги схемалар фақат текшириш турига эга бўлади.

Озиқ-овқат маҳсулотларини сертификатлаштириш сифат устидан жиддий ва пухта назоратни талаб қилади. Европа Иттифоқи Директивалари томонидан озиқ-овқат маҳсулотларига қўйиладиган талаблар анча қаттиқдир ва маҳсулот ишлаб чиқарилаётган жойни мажбурий тарзда инспекцион аудитдан ўтказишни ўз ичига олади.

Европа Иттифоқи мамлакатларига экспорт қилишга мўлжалланган озиқ-овқат маҳсулотларини сертификатлаштириш тартиб-таомилларини белгилаш учун Европа Парламенти томонидан **Озиқ-овқат маҳсулотларига доир қонун ҳужжатларининг умумий принциплари ва кўрсатмаларини белгилаш, Европа озиқ-овқат маҳсулотлари хавфсизлиги органини таъсис этиш ҳамда озиқ-овқат товарлари хавфсизлигига доир тартиб-таомилларни мустаҳкамлаш тўғрисида Регламент** ишлаб чиқилди. Регламентда таклиф этилаётган озиқ-овқат маҳсулотларининг (шу жумладан, аъъанавий маҳсулотларнинг) хилма-хиллигини инobatга олган ҳолда озиқ-овқат товарлари борасида одамлар саломатлигининг ва истеъмолчилар манфаатларининг юксак даражасини кафолатлаш имконини берадиган, шу билан бир вақтда ички бозорнинг самарали фаолият кўрсатишини таъминлайдиган асосий низомлар келтирилмоқда. Ушбу Регламент Европа Иттифоқи мамлакатларининг ички бозорларига озиқ-овқат маҳсулотларининг кириб келишини тартибга солади, уларнинг айланишини назорат қилади. Регламентда маҳсулотнинг сифати устидан назорат қилишга доир кўрсатмалар, тегишли равишда ЕИ Янги Ёндашуви Директивасининг ва уйғунлаштирилган стандартларининг талаблари келтирилади. Шунингдек Регламентга илова қилинган кўрсатмаларда ЕИ бозорига кириб келаётган озиқ-овқат маҳсулотларига қўйилган асосий санитария-гигиеник талаблар, маҳсулотни лабораторияда текшираётганда кўрсаткичларга қўйилган норматив талаблар, Европа Иттифоқига импорт қилинаётган ёки унинг ҳудуди орқали ўтказилаётган маҳсулотни

сертификатлаштиришга қўйилган талаблар ҳам келтирилади. Сертификатлаштиришдан ўтказилган озиқ-овқат маҳсулотлари Европа Иттифоқининг махсус реестрига киритилади ва Европа Иттифоқи иштирокчи мамлакатларининг ички бозорларига тўсиқсиз киритилиши мумкин.

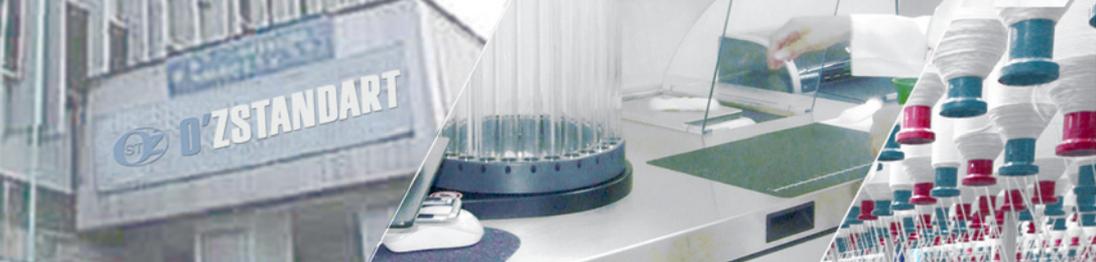
Европа Ҳамжамияти мамлакатларининг сертификатлаштириш тартиб-таомиллари МДҲ мамлакатларидаги сертификатлаштириш тартиб-таомилларидан деярли фарқ қилмайди. Агар маҳсулот Европа стандартларига мувофиқ келмаса, талабларни ёки стандартларни уйғунлаштириш орқали маҳсулотни Европа стандартларига мувофиқлаштириш мумкин.

Одатда, шартнома тузилган вақтдан бошлаб мувофиқлик сертификати ёки мувофиқлик декларацияси олингунга қадар бутун жараён учун икки-уч ҳафта талаб этилади. Агар стандарт талабларига кўра сертификатлаштириш тартиб-таомили ўтказилаётган бўлса, бироз кўпроқ вақт талаб этилади. Ишлаб чиқаришнинг ишлаб чиқариш технологияларига мувофиқ келишини аудитдан (инспекциядан) ўтказиш талаб этилади.

Бозорга чиқарилган исталган маҳсулот сифатли бўлиши керак. Сифати ёхуд нормаларга ёки стандартларга мувофиқ келиши сертификатлаштириш тартиб-таомили, мувофиқлик сертификатлари, мувофиқлик декларациялари берилиши ёки чиқарилиши билан аниқланади. Агар маҳсулотнинг сифати ёки техник шартларга мувофиқлиги ҳужжатлар билан тасдиқланмаса, маҳсулот яхши рақобатлаша олмайди.

ЕИ учун озиқ-овқат маҳсулотларини сертификатлаштириш тартиб-таомили қуйидаги бир қанча босқичлардан иборат:

- маҳсулот ва у ишлаб чиқарилган жой ҳақидаги биринчи маълумотни таҳлил қилиш ва баҳолаш;
- экспертнинг – аудиторнинг ишлаб чиқарувчининг олдига сафар қилиши. Бунда ушбу ишлаб чиқариш жараёнига нисбатан қўлланиладиган Регламентга мувофиқликни баҳолаш мақсади кўзланади;
- маҳсулотнинг ушбу маҳсулотга нисбатан қўлланиладиган Кўрсатмалар ва Регламентларда назарда тутилган муайян кўрсаткичларга мос келишини синаб кўриш учун ундан намуналарни танлаб олиш;
- ишлаб чиқариш жараёнлари муайян Регламентга мувофиқ келмаган тақдирда ишлаб чиқаришни аудитдан ўтказишда олинган маълумотларни таҳлил қилиш ва тавсиялар ишлаб чиқиш;
- аккредитациядан ўтказилган лабораторияларда маҳсулотнинг танлаб олинган намуналарини Регламентдаги талабларда ва унга илова қилинган Кўрсатмаларда белгиланган кўрсаткичларга текшириш;
- тартиб-таомил натижалари ижобий бўлса, маҳсулотни ЕИ Реестрида рўйхатдан ўтказиб, унга тегишли Сертификат бериш.

7

«Ўзстандарт» агентлигининг маҳсулотларни экспорт қилишга қўмаклашиш бюроси

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Сертификатлаштириштириш тартиботларини ва сифат менежменти тизимларини жорий этишни такомиллаштиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида» 2011 йил 28 апрелдаги 122-сонли Қарорига мувофиқ «Ўзстандарт» агентлигининг марказий аппаратида «Маҳсулотларни экспорт қилишга қўмаклашиш бюроси» ташкил этилди (кейинги ўринларда Бюро деб юритилади). Бюронинг марказий аппаратида 5 нафар ходим, ҳудудий стандартлаштириш ва метрология бошқармаларида 1 нафардан вакил – жами 17 киши фаолият кўрсатади (бундан Тошкент шаҳри ва вилоят стандартлаштириш ва метрология бошқармалари мустасно).

Бюронинг асосий вазифалари қуйидагилардан иборат:

- экспортга мўлжалланган маҳсулот ишлаб чиқарувчи корхоналарга стандартлар, маҳсулотни сертификатлаштириш, ёрликлаш, ўраш ва бошқа параметрлар юзасидан халқаро ва мамлакатлараро талаблар бўйича бепул маслаҳат хизматлари кўрсатиш;
- ишлаб чиқарувчи корхоналар томонидан экспортга мўлжалланган маҳсулот ишлаб чиқаришда халқаро ва мамлакатлараро стандартлар талабларини жорий этиш ва уларга эришиш бўйича таклифлар ишлаб чиқиш;
- ишлаб чиқарувчи корхоналарга ишлаб чиқарилаётган маҳсулотни хорижий бозорларга киритиш бўйича зарур маълумотлар олиш учун маълумот-маслаҳат ёрдами кўрсатиш;
- стандартлар, маҳсулотни сертификатлаштириш, ёрликлаш, ўраш ва бошқа параметрлар юзасидан халқаро ва мамлакатлараро талаблар бўйича доимий янгилаб туриладиган маълумотномани ишлаб чиқиш ва жорий этиш, кейинчалик уни «Ўзстандарт» агентлигининг Интернет тармоғидаги сайтига жойлаштириш.

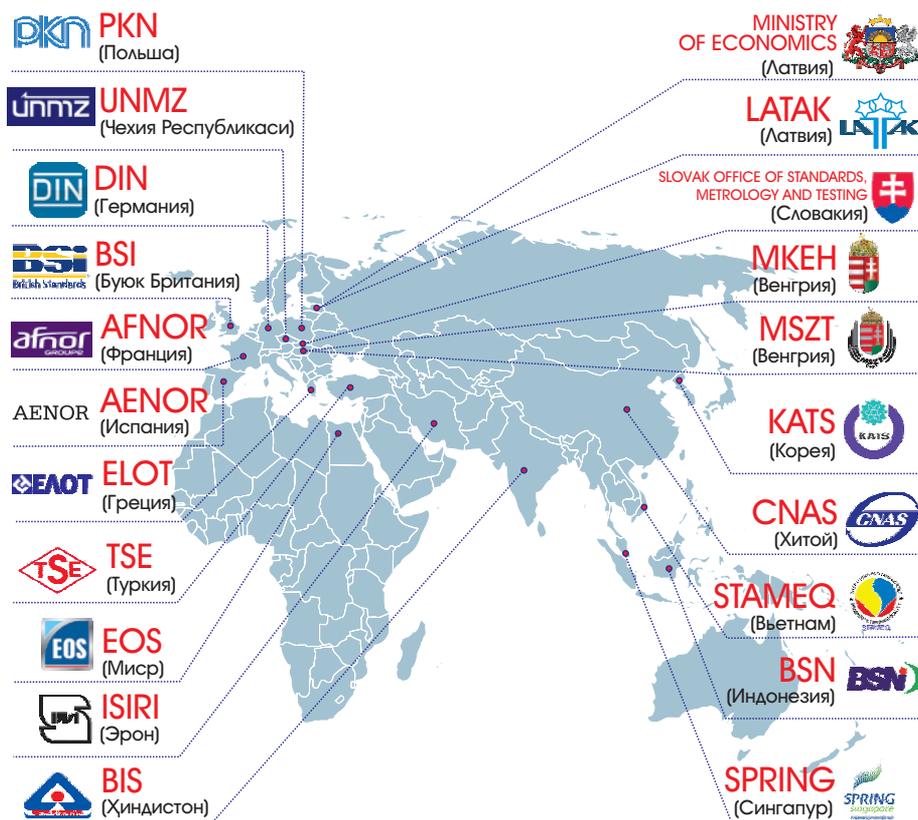
Бюронинг фаолиятини ташкил этиш ва ривожлантириш учун Ташқи иқтисодий алоқалар, инвестициялар ва савдо вазирлиги, «Uztadbirkoreksport» ихтисослашган ташқи савдо компанияси, Савдо-саноат палатаси ҳамда Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектлари экспортини қўллаб-қувватлаш жамғармаси билан ҳамкорлик қилиш юзасидан ишлар ташкил этилди. Бундан ташқари, Давлат божхона қўмитасида, Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитасида, Соғлиқни сақлаш вазирлигида ва Ўзбекистон Республикаси Давлат статистика қўмитасида Бюро билан ҳамкорликда ишлаш учун масъул мутахассислар тайинланди.

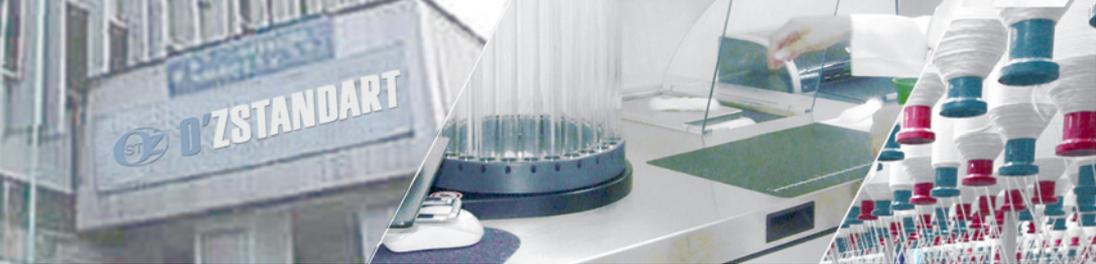

Бугунги кунда Бюро мутахассислари (шу жумладан минтақавий вакиллари) қарийб 4000 та корхонага маслаҳат бердилар.

Шу билан бирга, Бюро мутахассислари томонидан корхоналарда 4 та ISO халқаро стандартини, 3 та EN Европа стандартини, 2 та ГОСТ Р Россия миллий стандартини, 1 та ДСТ давлатлараро стандартини жорий этиш юзасидан таклифлар ишлаб чиқилди. Шунингдек АҚШ стандартига мувофиқ Афғонистонга экспорт қилиш учун қоғоз стаканлар ишлаб чиқариш, Эронга экспорт қилиш учун Ҳалол тизимида қандолат маҳсулотларини сертификатлаштириш, Германия ва Англияга асал экспорт қилиш учун халқаро стандартни жорий этиш бўйича мурожаатлар кўриб чиқилди.

«ЎЗСТАНДАРТ» АГЕНТЛИГИНИНГ ХАЛҚАРО ҲАМКОРЛИК ФАОЛИЯТИ

Бундан ташқари, «Ўзстандарт» агентлиги мутахассислари томонидан қурилиш, машинасозлик ва тўқимачилик маҳсулотларини, ип, шунингдек, кавар, бешик, тандир, адрас, гуруч, кузатишга мўлжалланган туйнукларни экспорт қилиш учун норматив ҳужжатлар ишлаб чиқилди ҳамда Ўзбекистон Республикасидан дастлабки тарзда экспорт қилинишига кўмаклашилди.

«Ўзстандарт» агентлигининг расмий сайтидаги «Маълумотнома – тадбиркорга ёрдам» бўлимида Бюронинг фаолияти тўғрисида маълумот жойлаштирилган, шунингдек экспорт қилувчи корхоналарнинг МДХ мамлакатларидаги стандартлаштириш ва сертификатлаштириш соҳасидаги талабларга оид маълумотни тезликда олиши учун рус ва ўзбек тилларида тегишли сайтларга ҳаволалар билан бирга маълумот тақдим этилган:

- МДХ мамлакатларининг стандартлаштириш, метрология ва сертификатлаштириш соҳасидаги ҳукуматларaro битимлари;
- МДХ мамлакатларининг техник регламентлари;
- МДХ иштирокчи давлатларида албатта мувофиқлаштирилиши лозим бўлган маҳсулотлар рўйхати;
- МДХ иштирокчи давлатларининг сертификатлаштириш бўйича аккредитациядан ўтказилган органлари рўйхати;
- Давлатларaro стандартлар каталоги;
- Маҳсулотни Россия Федерацияси, Беларусь, Украина, Арманистон, Қозоғистон ва Туркменистон бозорларида жойлаштириш шартлари.

Бундан ташқари, ўзбек ва рус тилларида маҳсулотни стандартлаштириш, сертификталаш, белгилаш, ўрамлашга доир талаблар, шунингдек Буюк Британия, Германия, Франция, Польша, Япония, Миср, Ҳиндистон, Хитой, АҚШ, Греция бозорларининг талаблари жойлаштирилган.

«Ўзстандарт» агентлигининг стандартлаштириш, метрология, сертификталаш ва аккредитациядан ўтказиш тўғрисида 26 та мамлакат билан тузилган амалдаги халқaro ва давлатларaro Битимларига асосланган ҳолда маҳсулотга қўйиладиган талаблар юзасидан маълумот ҳуқуқий асосда айирбошланмоқда.

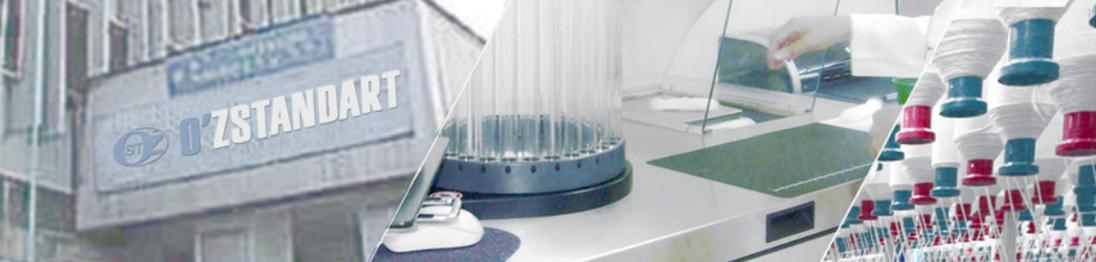
Жаҳон савдо ташкилотининг «Савдодаги техник тўсиқлар тўғрисидаги битимига» мувофиқ ҳар бир аъзо мамлакатда манфаатдор томонларнинг барча сўровларига жавоб берадиган ва стандартлар, техник регламентлар, мувофиқликни баҳолаш тартиб-таомиллари бўйича тегишли ахборотни тақдим этадиган Ахборот маркази яратилди. Бугунги кунда Бюро тадбиркорликнинг экспортга йўналтирилган субъектларига маълумот тақдим этиш учун Германиянинг фақат ана шундай маркази билан ҳамкорлик бўйича иш олиб бормоқда.

«Марказий Осиёда минтақавий иқтисодий ҳамкорликка кўмаклашиш» GIZ лойиҳасини амалга ошириш доирасида ўтган давр мобайнида мева-сабзавот маҳсулотлари учун қарийб 50 та ИСО стандартини жорий этишга кўмаклашилди.

Ўзбекистонда амалда бўлган мева-сабзавот маҳсулотлари учун ИСО халқаро станлартлари

O'z DSt ISO 7702: 2013	Қуруқ нок (DRIED PEARS). Техник шартлар ва синаш усуллари. (ISO 7702:1995, IDT)
O'z DSt ISO 7703: 2013	Қуруқ шафтоли (DRIED PEACHES). Техник шартлар ва синаш усуллари. (ISO 7703:1995, IDT)
O'z DSt ISO 7701: 2011	Қуруқ олма. Техник талаблар ва синаш усуллари. (ISO 7701:1994, IDT)
O'z DSt ISO 1026:2011	Қайта ишланган мева ва сабзавот маҳсулотлари. Паст босимда қуритиш усули билан қуруқ моддалар миқдорини ва азеотроп таркибий қисмларга ажратиш усули билан намлик миқдорини аниқлаш (ISO 1026:1982, IDT)
O'z DSt ISO 1842: 2011	Мева-сабзавот маҳсулотлари. PH ни аниқлаш. (ISO 1842:1991, IDT)
O'z DSt ISO 1955: 2011	Цитрус мевалар ва улардан қайта ишланган маҳсулотлар. Эфир мойининг миқдорини аниқлаш (назорат усули). (ISO 1955:1982, IDT)
O'z DSt ISO 2173: 2011	Мева-сабзавот маҳсулотлари. Рефрактометр билан эрувчан қуруқ моддалар миқдорини аниқлаш усули. (ISO 2173:2003, IDT)
O'z DSt ISO 2447: 2011	Мева-сабзавот маҳсулотлари. Қалай миқдорини аниқлаш. (ISO 2447:1998, IDT)
O'z DSt ISO 2448: 2011	Қайта ишланган мева ва сабзавот маҳсулотлари. Этанол миқдорини аниқлаш. (ISO 2448:1998, IDT)
O'z DSt ISO 3634 : 2011	Сабзавот маҳсулотлари. Хлорид миқдорини аниқлаш. (ISO 3634:1979, IDT)
O'z DSt ISO 5515: 2013	Мевалар, сабзавотлар ва улардан қайта ишланган маҳсулотлар. Таҳлилдан аввал органик моддани ажратиш. Нам усул. (ISO 5515:1979, IDT)
O'z DSt ISO 5516: 2013	Мевалар, сабзавотлар ва улардан қайта ишланган маҳсулотлар. Таҳлилдан аввал органик моддани ажратиш. Товлантириш усули. (ISO 5516:1979, IDT)
O'z DSt ISO 5517: 2013	Мевалар, сабзавотлар ва улардан қайта ишланган маҳсулотлар. Темир миқдорини аниқлаш. Фотометрик усул. 1,10-фенантролин қўлланилади. (ISO 5517:1978, IDT)
O'z DSt ISO 5518: 2013	Мевалар, сабзавотлар ва улардан қайта ишланган маҳсулотлар. Бензой кислотани миқдорини аниқлаш. Спектрофотометрик усул. (ISO 5518:2007, IDT)
O'z DSt ISO 5522:2011	Мевалар, сабзавотлар ва улардан қайта ишланган маҳсулотлар. Олтингургуртнинг умумий миқдорини аниқлаш. (ISO 5522:1981, IDT)
O'z DSt ISO 5523: 2013	Суюқ мева-сабзавот маҳсулотлари. Олтингургурт миқдорини аниқлаш. Амалий усул. (ISO 5523:1981, IDT)
O'z DSt ISO 6558-2:2013	Мевалар, сабзавотлар ва улардан қайта ишланган маҳсулотлар. Каротин миқдорини аниқлаш. 2-қисм. Умумэтироф этилган усуллар. (ISO 6558-2:1992, IDT)
O'z DSt ISO 6561-1:2013	Мевалар, сабзавотлар ва улардан қайта ишланган маҳсулотлар. Кадмий миқдорини аниқлаш. 1-қисм. Атом абсорбцион спектрометрия усули. Графит шамчани қўлланилади. (ISO 6561:2005, IDT)
O'z DSt ISO 6561-2:2011	Мевалар, сабзавотлар ва улардан қайта ишланган маҳсулотлар. Кадмий миқдорини аниқлаш. 2-қисм. Куйдириш ёрдамида атом абсорбцион спектрометрия усули. (ISO 6561-2:2005, IDT)
O'z DSt ISO 6632: 2011	Мевалар, сабзавотлар ва улардан қайта ишланган маҳсулотлар. Тез бугланадиган кислота миқдорини аниқлаш. (ISO 6632:1981, IDT)
O'z DSt ISO 6634: 2013	Мевалар, сабзавотлар ва улардан қайта ишланган маҳсулотлар. Маргимуш миқдорини аниқлаш. Спектрофотометрик усул. Кумуш диэтилдитиокарбамати қўлланилади (ISO 6634:1982, IDT)
O'z DSt ISO 6635: 2013	Мевалар, сабзавотлар ва улардан қайта ишланган маҳсулотлар. Нитритлар ва нитратлар миқдорини аниқлаш. Молекуляр-абсорбцион спектрометрия усули. (ISO 6635:1984, IDT)

Oz DSt ISO 6636-1:2013	Мевалар, сабзавотлар ва улардан қайта ишланган маҳсулотлар. Рух миқдорини аниқлаш. 1-қисм. Поляррографик усул. (ISO 6636-1:1986, IDT)
Oz DSt ISO 6638:2011	Мева-сабзавот маҳсулотлари. Чумоли кислотаси миқдорини аниқлаш. 1-қисм. Гравиметрик усул. 2-қисм. Амалий усул. (ISO 6638:1985, IDT)
Oz DSt ISO 750:2011	Қайта ишланган мева ва сабзавот маҳсулотлари. Титрланадиган кислота миқдорини аниқлаш. (ISO 750:1998, IDT)
Oz DSt ISO 751:2011	Мева-сабзавот маҳсулотлари. Сувда эримайдиган қуруқ моддалар миқдорини аниқлаш. (ISO 751:1998, IDT)
Oz DSt ISO 762:2011	Қайта ишланган мева ва сабзавот маҳсулотлари. Минерал қўшимчалар миқдорини аниқлаш (ISO 762:2003, IDT)
Oz DSt ISO 763:2011	Қайта ишланган мева ва сабзавот маҳсулотлари. Тузли кислотада эримайдиган қўшни аниқлаш. (ISO 763:2003, IDT)
Oz DSt ISO 7558: 2011	Мева ва сабзавотларни қадоқлаш бўйича қўлланма. (ISO 7558:1988, IDT)
Oz DSt ISO 9526: 2011	Мевалар, сабзавотлар ва улардан қайта ишланган маҳсулотлар. Атомда ўтда шимдириш орқали спектрометрик усул билан темир миқдорини аниқлаш. (ISO 9526:1990, IDT)
Oz DSt ISO 15141-1:2013	Озиқ-овқат маҳсулотлари. Дон ва дон маҳсулотларида А охратоксининг миқдорини аниқлаш. 1-қисм. Силикагел билан тозалаш орқали юқори даражада самарали хроматография усули. (ISO 15141-1:1998, IDT)
Oz DSt ISO 15141-2:2013	Озиқ-овқат маҳсулотлари. Дон ва дон маҳсулотларида А охратоксининг миқдорини аниқлаш. 2-қисм. Бикарбонат билан тозалаш орқали юқори даражада самарали хроматография усули. (ISO 15141-2:1998, IDT)
Oz DSt ISO 1134: 2010	Нок. Совитгичда сақлаш (ISO 1134:1993, IDT)
Oz DSt ISO 1212:2010	Олма. Совуқда сақлаш бўйича қўлланма. (ISO 1212:1995, IDT)
Oz DSt ISO 1973:2011	Шолғомсимон думалоқ пиёз. Сақлаш бўйича қўлланма. (ISO 1973:1991, IDT)
Oz DSt ISO 2165:2011	Овқатга қўшиладиган картошка. Сақлаш бўйича қўлланма. (ISO 2165:1974, IDT)
Oz DSt ISO 2166:2011	Сабзи. Сақлаш бўйича қўлланма. (ISO 2166:1981, IDT)
Oz DSt ISO 2168:2011	Ўзум. Совуқда сақлаш бўйича қўлланма (ISO 2168:1974, IDT)
Oz DSt ISO 2169:2011	Мева ва сабзавотлар. Совуқда сақлашнинг физик шарт-шароитлари. Аниқлаш ва ўлчаш. (ISO 2169:1981, IDT)
Oz DSt ISO 2826:2010	Урик. Совитгичда сақлаш бўйича қўлланма. (ISO 2826:1974, IDT)
Oz DSt ISO 3631:2011	Цитрус мевалар. Сақлаш бўйича қўлланма. (ISO 3631:1978, IDT)
Oz DSt ISO 3659:2011	Мева ва сабзавотлар. Совуқда сақлангандан кейин етилиш. (ISO 3659:1977, IDT)
Oz DSt ISO 5524:2011	Помидор. Совитгичда сақлаш ва совитгич машиналарида ташиш бўйича қўлланма. (ISO 5524:1991, IDT)
Oz DSt ISO 6659:2011	Ширин қалампир. Совитгичда сақлаш ва ташиш бўйича қўлланма. (ISO 6659:1981, IDT)
Oz DSt ISO 6662: 2011	Олхўри. Совуқда сақлаш бўйича қўлланма. (ISO 6662:1983, IDT)
Oz DSt ISO 6949:2011	Мева ва сабзавотлар. Бошқариладиган атмосфера шароитларида сақлаш принципи ва усули. (ISO 6949:1998, IDT)
Oz DSt ISO 7560:2011	Бодринг. Совитгич транспортда сақлаш ва ташиш. (ISO 7560:1995, IDT)
Oz DSt ISO 8682:2010	Олма. Бошқариладиган атмосферада сақлаш. (ISO 8682:1987, IDT)
Oz DSt ISO 873:2010	Шафтоли. Совуқда сақлаш бўйича қўлланма. (ISO 873:1980, IDT)
Oz DSt ISO 949:2011	Рангли карам. Совуқда сақлаш ва совитиш машиналарида ташиш бўйича қўлланма. (ISO 949:1987, IDT)
Oz DSt ISO 9833:2011	Қовун. Совуқда ва совитгичда транспортда сақлаш. (ISO 9833:1993, IDT)

ЕИ аъзо давлатларидаги ҚҚС ставкалари

ЕИ аъзо давлатларидаги амалдаги ҚҚС ставкалари (%)

(09.07.2014 ҳолатига кўра)

http://exporthelp.europa.eu/thdapp/display.htm?page=rt/rt_ValueAddedTax.html&docType=main&languageId=EN#VAT_rates_in_the_EU

Аъзо давлат	Стандарт	Пасайтирилган	Ўта паст	Базовий
Австрия	20	10	-	12
Бельгия	21	6	-	12
Болгария	20	-	-	-
Хорватия	25	13	5	-
Кипр	19	5	-	-
Чехия Республикаси	21	15	-	-
Дания	25	-	-	-
Эстония	20	0 – 9	-	-
Финляндия	24	10 – 14	-	-
Франция	20	5.5 – 10	2.1	-
Германия	19	7	-	-
Греция	23	13	6.5	-
Венгрия	27	5 – 18	-	-
Ирландия	23	4.8 – 9 – 13.5	0	-
Италия	22	10	4	-
Латвия	21	0 – 12	-	-
Литва	21	0.5 – 9	-	-
Люксембург	15	6	3	12
Мальта	18	5	-	-
Нидерландия	21	6	-	-
Польша	23	8	5	-
Португалия	23	6 – 13	-	-
Руминия	24	9	-	-
Словакия Республикаси	20	10	-	-
Словения	22	9.5	-	-
Испания	21	10	4	-
Швеция	25	6 – 12	-	-
Буюк Британия	20	0 – 5	-	-

**Озиқ-овқат маҳсулотлари учун микробиологик мезонлар:
сабзавотлар, мевалар ва улардан қайта ишланган маҳсулотлар
(2005 йил 15 ноябрда қабул қилинган 2073/2005-сонли
Регламентга (ЕИ) мувофиқ)**

1-бўлим. Озиқ-овқат маҳсулотлари хавфсизлиги мезонлари

Озиқ-овқат тоифаси	Микро- организм	Намуналар- ни саралаш режаси		Доиралар		Таҳлилий усул	Мезон қўлланиладиган босқич
		n	c	m	M		
1.19. Аввалдан кесилган (фойдаланишга тайёр бўлган) мева ва сабзавотлар	Salmonella	5	0	25 г да йўқ		EN/ISO 6579	Яроқлилик муддати давомида со- тувга қўйилган маҳсулотлар
1.20. Пастеризация қилинмаган (фой- даланишга тайёр бўлган) мева ва саб- завот шарбатлари	Salmonella	5	0	25 г да йўқ		EN/ISO 6579	Яроқлилик муддати давомида со- тувга қўйилган маҳсулотлар

n – сараланган намуналар сони

c – кўрсаткичлар *m* ва *M* оралиғида бўлган намуналар сони

Натижаларни шарҳлаш

Salmonella озиқ-овқат маҳсулотларининг турли тоифаларида:

- агар барча олинган натижалар бактерияларнинг йўқлигини кўрсатаётган бўлса, қониқарлидир;
- агар бирор-бир намунада бактерия мавжудлиги аниқланса, қониқарсиздир.

2-бўлим. Ишлаб чиқариш жараёнлари гигиенаси мезонлари
2.5. Сабзавотлар, мевалар ва улардан қайта ишланган маҳсулотлар

Озиқ-овқат тоифаси	Микро-орган-изм	Намуналарни саралаш режаси		Доиралар		Таҳлилий усул	Мезон қўлланиладиган босқич	Натижа қониқарсиз бўлганда амалга ошириладиган хатти-ҳаракатлар
		n	c	m	M			
2.5.1. Аввалдан кесилган (фойдаланишга тайёр бўлган) мева ва сабзавотлар	E.coli	5	2	100 КОЕ/г	1 000 КОЕ/г	ISO 16649-1 ёки 2	Ишлаб чиқариш жараёни	Ишлаб чиқариш жараёнлари гигиенасини, хом ашё танловини яхшилаш
2.5.2. Пастеризация қилинмаган (фойдаланишга тайёр бўлган) мева ва сабзавот шарбатлари	E.coli	5	2	100 КОЕ/г	1 000 КОЕ/г	ISO 16649-1 ёки 2	Ишлаб чиқариш жараёни	Ишлаб чиқариш жараёнлари гигиенасини, хом ашё танловини яхшилаш

n – сараланган намуналар сони

c – кўрсаткичлар *m* ва *M* оралиғида бўлган намуналар сони

Натижаларни шарҳлаш

Ушбу доиралар ҳар бир текширилаётган намунага тааллуқли.

Текшириш натижалари текширилаётган жараённинг микробиологик назорати сифатини кўрсатмоқда.

***E. coli*:**

- агар барча намуналардаги натижалар < *m* бўлса, қониқарлидир.
- агар *m* ва *M* ўртасидаги натижалар *c* намуналарда максимал бўлса, қолган намуналарда эса натижалар < *m* бўлса, мақбулдир.
- агар олинган натижаларнинг биттаси ёки ундан кўпроғи >*M* бўлса ёки *m* ва *M* ўртасидаги натижалар *c* намуналардагидан кўпроқ аниқланса, қониқарсиздир.

Қўшимча маълумотни 2005 йил 15 ноябрда қабул қилинган 2073/2005-сонли Регламентдан (ЕИ) топиш мумкин (CELEX 32005R2073)

Озиқ-овқат маҳсулотларидаги ифлослантирувчи моддаларнинг рухсат этилган максимал даражаси
(мева-сабзавот маҳсулотлари учун)

2-бўлим. Микотоксинлар

	Маҳсулот	Максимал даража (мкг/кг)
2.1. Афлотоксин		
2.1.9.	Инсон томонидан истеъмол қилинганга қадар тартибга солиниши ёки бошқача тарзда физик қайта ишланиши лозим бўлган ёки озиқ-овқат маҳсулотларида ингредиентлар сифатида ишлатиладиган қуруқ мевалар	5,0
2.1.10	Инсон бевосита истеъмол қилиши учун мўлжалланган ёки озиқ-овқат маҳсулотларида ингредиентлар сифатида ишлатиладиган қуруқ мевалар ва улардан қайта ишланган маҳсулотлар	2,0
2.2. Охратоксин		
2.2.3	Қуритилган узум	10,0
2.2.8	Инсон бевосита истеъмол қилиши учун мўлжалланган узум шарбати, концентрацияланган узум шарбати, узум нектари, узум шираси ва концентрацияланган узум шираси	2,0
2.3. Патулин		
2.3.1.	Мева шарбатлари, концентрацияланган мева шарбатлари ва мева нектарлари	50,0
2.3.3.	Бевосита истеъмол қилишга мўлжалланган олмадан тайёрланган маҳсулотлар, шу жумладан олма компоти, олма пюреси, бундан 2.3.4. и 2.3.5-бўлимларида кўрсатилган маҳсулотлар мустасно	25,0
2.3.4.	Чақалоқлар ва гўдакларга мўлжалланган ва тегишли белгисига эга бўлган олма шарбати ва қаттиқ олмалардан тайёрланган маҳсулотлар, шу жумладан олма компоти ва олма пюреси	10,0
2.3.5.	Чақалоқлар ва гўдакларга мўлжалланган болалар овқати, бундан қайта ишланган дон маҳсулотлари мустасно	10,0

3-бўлими. Металлар

	Маҳсулот	Максимал даража (мкг/кг ҳўл ҳолатда)
3.1. Қўрғошин		
3.1.10	Сабзавотлар. Бундан карам, баргли сабзавотлар, янги узилган кўкат, кўзиқоринлар ва сув ўтлари мустасно. Картошка учун максимал даража тозаланган картошкага тааллуқли.	0,10
3.1.11	Карам, баргли сабзавотлар, кўзиқорин	0,30
3.1.12	Мевалар. Бундан реза мевалар ва майда мевалар мустасно	0,10
3.1.13	Реза мевалар ва майда мевалар	0,20
3.1.15	Мева шарбатлари, концентрацияланган мева шарбатлари ва мева нектарлари	0,050
3.2. Кадмий		
3.2.15	Сабзавот ва мевалар. Бундан баргли сабзавотлар, кўкат, баргли карам, кўзиқоринлар, пояли сабзавотлар, илдизмевали ўсимликлар ва сув ўтлари мустасно	0,050
3.2.16	Пояли сабзавотлар, илдизмевали ўсимликлар. Бундан сельдерей мустасно. Картошка учун максимал даража тозаланган картошкага тааллуқли.	0,10
3.2.17	Баргли сабзавотлар, кўкат, баргли карам, сельдерей, кўзиқоринлар	0,20
3.4. Қалай (ноорганик)		
3.4.1	Консерваланган озиқ-овқат маҳсулотлари. Бундан ичимликлар мустасно.	200
3.4.2	Консерваланган ичимликлар, шу жумладан мева ва сабзавот шарбатлари	100

Қўшимча маълумотни 1881/2006-сонли Регламентдан (ЕИ) топиш мумкин (OJ L-364 20/12/2006) (**CELEX 32006R1881**).

Германияда мева-сабзавот маҳсулотлари учун амалда бўлган стандартлар

Стандарт рақами	Нашр этилган санаси	Тури	Номи
Стандарты DIN			
DIN 10360	1972-05	Стандарт	Мева ва сабзавотлар. Юқори ҳароратда қаттиқ музлатилган ва консервалланган исмалоқдаги куруқ моддалар миқдорини аниқлаш
DIN EN 12014-2	1997-08	Стандарт	Озиқ-овқат маҳсулотлари. Нитратлари ва / ёки нитритларни аниқлаш – 2-қисм: Юқори самарадор суяқлик хроматографияси усули / сабзавотлар ва сабзавот маҳсулотларидаги нитратлар миқдорини аниқлаш учун IC; Германия версияси EN 12014-2:1997
DIN EN 12014-7	1998-08	Стандарт	Озиқ-овқат маҳсулотлари. Нитратлари ва / ёки нитритларни аниқлаш – 7-қисм: Қадмий камайитрилгандан кейин сабзавот ва усимлик маҳсулотларидаги нитратлар миқдорини аниқлаш учун узлуқсиз оқизиш усули; Германия версияси EN 12014-7: 1998
DIN EN 14177	2004-03	Стандарт	Озиқ-овқат маҳсулотлари. Тиндирилган ва тиндирилмаган олма шарбати ҳамда проресидидаги патулинни аниқлаш. Суяқлиқни ажратган ҳолда юқори самарадор суяқлик хроматографияси усули. Германия версияси EN 14177: 2003
DIN EN 14333-1	2005-01	Стандарт	Ёғсиз озиқ-овқат маҳсулотлари. Қуйидаги бензимидазолъ фунгицидларни аниқлаш: карбендазим, тиабендазол ва беномил (карбендазим сифатида). 1-қисм. Тоза қаттиқ фазани ажратиб олиб, юқори самарадор суяқлик хроматографияси усули. Германия версияси EN 14333-1:2004
DIN EN 14333-2	2005-01	Стандарт	Ёғсиз озиқ-овқат маҳсулотлари. Қуйидаги бензимидазолъ фунгицидларни аниқлаш: карбендазим, тиабендазол ва беномил (карбендазим сифатида). 2-қисм. Юқори самарадор суяқлик хроматографияси усули. Тозалаб ёриб кирувчи хроматография гел билан биргаликда; Германия версияси EN 14333-2:2004
DIN EN 14333-3	2005-01	Стандарт	Ёғсиз озиқ-овқат маҳсулотлари. Қуйидаги бензимидазолъ фунгицидларни аниқлаш: карбендазим, тиабендазол ва беномил (карбендазим сифатида). 3-қисм. Суяқлиқни ажратиш орқали юқори самарадор суяқлик хроматографияси усули; Германия версияси EN 14333-3:2004
DIN EN 15055	2006-08	Стандарт	Ёғсиз озиқ-овқат маҳсулотлари. Хлормекват ва мепикватни аниқлаш. LC-MS/MS усули; Германия версияси EN 15055:2006
DIN EN 15829	2010-05	Стандарт	Озиқ-овқат маҳсулотлари. Коринка, майиз, кишмиш, аралаш қуритилган мевалар ва қуритилган майиздаги А охратоксинни аниқлаш. Юқори самарадор суяқлик хроматографияси усули. Экстрактни иммуноаффин колонли тозалаш қўлланган ва флюоресценция бўйича детектирлаган ҳолда; Германия версияси EN 15829:2010
DIN EN 15890	2010-12	Стандарт	Озиқ-овқат маҳсулотлари. Шарбат ва мевалардан тайёрланган болалар овқатида патулинни аниқлаш. Юқори самарадор суяқлик хроматографияси усули. Суяқлиқ/ суяқлик ажратилган, қаттиқ фаза ажратиб олинган ва ультрабинафша соҳага детектирланган ҳолда; Германия версияси EN 15890:2010
DIN EN 16618	2013-06	проект	Озиқ-овқат маҳсулотлари. Масс-спектрометрия суяқлик хроматографияси ёрдамида озиқ-овқат маҳсулотларидаги акриламидани аниқлаш (LC-ESI-MS-MS); Германия версияси рrEN 16618:2013
DIN EN ISO 16050	2011-09	Стандарт	Озиқ-овқат маҳсулотлари. Дон экинларида, ёнғоқда ва улардан қайта ишланган маҳсулотлардаги В1 афлатоксинини ва В1, В2, G1 ва G2 афлатоксинларининг умумий миқдорини аниқлаш. Юқори самарадор суяқлик хроматографияси усули (ISO 16050:2003); German version EN ISO 16050:2011
Codex-Alimentarius			
CAC/RCP 50 * CAC/RCP 50-2003 * CA/RCP 50	2003	Техник қоидалар	Олма шарбатида ва бошқа ичимликларидаги олма шарбати ингредиентларидаги патулиннинг олдини олиш ва уни камайтириш
CODEX STAN 13 * CODEX STAN 13-1981	2007	Техник қоидалар	Консервалланган томат учун стандарт
CODEX STAN 17 * CODEX STAN 17-1981	2001	Техник қоидалар	Консервалланган олма соуси учун стандарт
CODEX STAN 57 * CODEX STAN 57-1981	2007	Техник қоидалар	Қайта ишланган томат концентрати стандарт
CODEX STAN 130 * CODEX STAN 130-1981	1981	Техник қоидалар	Қуритилган ўрик учун кодекс стандарти
CODEX STAN 293	2008	Техник қоидалар	Помидорлар учун стандарт
CODEX STAN 299 * CODEX STAN 299-2010	2010	Техник қоидалар	Олма учун кодекс стандарти
CODEX STAN 303	2011	Техник қоидалар	Томат дарахти учун стандарт

Ўзстандарт агентлигининг Маҳсулотларни
экспорт қилишга кўмаклашиш Бюроси
100049, Ўзбекистон Республикаси
Тошкент шаҳри, Олмазор тумани,
Форобий кўчаси, 333 «А» уй
тел.: 249-80-15, 246-17-63
e-mail: exort@standart.uz, uzst@standart.uz